

JOSIP LUZER

Lokaj 186, HR-51222 Bakar

josipluzer1947@gmail.com

MARTINA BAŠIĆ

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Zavod za lingvistička istraživanja

Ante Kovačića 5, HR-10000 Zagreb

mkovacev@hazu.hr

KRALJEVIČKA TOPONIMIJA

U ovom se radu¹ obrađuje 165 toponima naselja Kraljevice. Toponimijska je građa prikupljena terenskim istraživanjem te analizom arhivskih izvora, relevantne literature i kartografskih prikaza. Rezultati su prikazani na trima toponomastičkim kartama (KR1 – zapadni predio, KR2 – istočni predio, KR3 – gradski predio) te su toponimi opisani i potkrijepljeni izvorima u odgovarajućim toponomastičkim tablicama. U uvodnom se dijelu rada donosi pregled društveno-povijesnih, gospodarskih, kulturnih i demografskih procesa koji su utjecali na oblikovanje kraljevičke toponimije te kratak opis mjesnoga govora. Središnji dio čini semantičko-motivacijska klasifikacija toponima. Radu su priložene toponomastičke karte i tablice te abecedno kazalo toponima koje omogućuje njihovo jednostavnije pretraživanje.

1. Uvod

Grad Kraljevica administrativno je središte lokalne samouprave u Primorsko-goranskoj županiji koje je osnovano 1997. Grad obuhvaća šest naselja: Bakarac, Kraljevicu, Križišće, Mali Dol, Šmriku i Veli Dol.

Naselje Kraljevica smješteno je na ulazu u Bakarski zaljev u Hrvatskom primorju, dvadesetak kilometara jugoistočno od Rijeke (45° 16' N, 14° 34' E). Naselje se razvilo uz more i na blagoj padini uz Jadransku magistralu. Luka Kraljevica smještena je između rtova *Ōštro* i *Fortiča*,² a sastoji se od dvije uvale, veće *Dräge*

¹ Zahvaljujemo anonimnim recenzentima na iznimno konstruktivnim primjedbama, prijedlozima i savjetima koji su uvelike pridonijeli poboljšanju rada.

² U radu fonemi /l/, /l̥/, /d̥/, /t̥/, /x/, /r̥/ nisu zabilježeni uobičajenim dijalektološkim znakovima, nego grafemima hrvatskoga standardnog jezika <lj>, <nj>, <đ>, <ć>, <h>. <r>. Pritom valja napome-

i manje *Drážice* koje se protežu u smjeru sjeverozapad–jugoistok. Najveća dubina vanjskoga dijela uvale *Dräga* iznosi 30 metara. U Kraljevici pušu tramontana (N), grego i bura (NE), levant (E), široko (SE), oštro (S), lebić (SW), pulenat ili punenat (W) i maestral (NW). Upravo su ti vjetrovi, osobito oni iz jugozapadnoga i zapadnoga smjera, uvelike oblikovali Kraljevicu u prošlosti kao gospodarsko i brodogradilišno središte Hrvatske, a time i njezinu toponimiju.

Uz prirodne čimbenike, na oblikovanje toponimije utjecali su i društveno-povijesni, gospodarski, kulturni i demografski procesi koji svjedoče o višeslojnom razvoju prostora kroz vrijeme. Stoga na početku članka donosimo sažet pregled povijesti naselja kao kontekst za analizu toponimskoga sustava.

1.1. Kraljevica – povijesni razvoj, pomorska i turistička baština

Povijesni razvoj Kraljevice obilježen je gradnjom dvaju kaštela. U 15. stoljeću velikaška obitelj Zrinski podiže kaštel koji je povezan s dvorištem crkve svetoga Nikole, zaštitnika kraljevičke župe. Godine 1521. Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan grade drugi kaštel (Puhmajer 2018). Ovi povijesni događaji ostavili su trajni trag u toponimiji jer se i danas toponimi *Kaštěl*, *Frankopän*, *Növi Gräd*³ i *Stäri Gräd* vežu uz te fortifikacijske komplekse. Poseban zamah u razvoju mjesta započinje 1728. godine dolaskom Karla VI. Habsburškoga u Kraljevicu kada se gradi kamena obala dužine oko dva kilometra, a carevim ediktom od 28. travnja 1729. osniva se i brodogradilište. Njegov se naslov vjerojatno odražava u toponimu *Cärovo*.

Kraljevica je bila dobro povezana s unutrašnjošću, a preko njezine luke odvijao se sve do kraja 19. stoljeća promet drvom, drvenim ugljenom, soli i željeznom robom iz čabarskih tvornica (Laszowski 1921: 164). Osnivanje brodogradilišta 1729. godine u najzaštićenijem dijelu uvale označilo je početak dugotrajne tradicije koja se odrazila i u toponimiji mjesta. U 19. st. u Kraljevicu dolaze engleski brodograditelji Joseph i Thomas Pritchard koji su do 1847. godine sagradili 15 brodova. Vatroslav Arčanin bio je sljedeći vlasnik i voditelj kraljevičkoga brodogradilišta. Poduzetnik Vjenceslav Turković modernizirao je proizvodnju i prešao na gradnju velikih jedrenjaka (Mandekić 2008: 45–47). Kao važne osobe za Kraljevicu obojica brodograditelja ušla su u memoriju i toponimima *Türkovičeva* i *Arčaninova* (ulice). Tijekom Prvoga svjetskog rata u Kraljevici se s navoza spuštaju

---

nuti kako su glasovi /t/ i /d/ u kraljevičkom govoru palatalni eksplozivi. Kratki se naglasak, iako nema svoj par po intonaciji u kratkom slogu, bilježi znakom za kratkosilazni naglasak (*ä*).

³ Pri pisanju velikoga slova u višečlanim likovima i likovima s prijedlogom priklonili smo se sljedećem razmišljanju: »Toponim je svaki jezični oblik koji identificira određeni prostor, bez obzira na važnost i veličinu prostora i broj korisnika imena. Sve sastavnice toponimskog lika imaju jednaki toponimni status, bile one značenjski prozirne ili ne, apelativne ili onimne.« (Skračić i Jurić 2006: 121). Stoga sve članove toponimske sintagme osim ne-početnih prijedloga bilježimo velikim slovom.

u more manji ratni brodovi za austrougarsku mornaricu. Nakon Drugoga svjetskog rata brodogradilište je preimenovano u *Titovo brodogradilište*, a od 1991. nosi ime *Brodogradilište Kraljevica*, koje posluje sve do 2012. godine. Brodogradilište bilježi ukupno 283 godine neprekidne brodogradilišne djelatnosti. Od 2014. prostore škvera preuzima Trgovačko društvo *Dalmont* iz Kraljevice, koje se prvenstveno bavi remontnim, a u manjoj mjeri brodograđevnim poslovima.

Uz brodogradnju, i ribarstvo je oblikovalo lokalnu toponimiju. Kraljevičani su ribarili plavu ribu *na sviću*, a ribarske pošte, poput *Štrupac* i *Lipica* te uvala *Trnõva*, u kojoj je do 1953. u funkciji bila tunera, ušle su u toponimski korpus. Tuna se lovila *tratom* (‘mreža za lov tuna’) na tunerama, kojih je u vrijeme Zrinskih i Frankopana bilo tri. Do sredine 20. stoljeća ostala je aktivna samo jedna u uvali *Grabrõva* koja je prestala s radom 1965. godine. Tunolov je omogućavao solidna primanja. Manje ribarske zajednice nastale su u zaselcima *Põlic Selõ*, *Banj* i *Vršina*. Kraljevička ribarska zadruga imala je i tri kočarice koje su ribarile na području Kvarnera, u Senjskom kanalu te uz otoke Rab i Pag (Mandekić 2008: 29–36).

Turizam, prisutan od 19. stoljeća, također je ostavio trag u toponimiji. Značajniji razvoj turističke djelatnosti počinje 1891. izgradnjom kupališta na poluotoku *Õstro* (Arčanin Špehar 2016: 234) na što upućuje toponim *Banj* u bliskom zaleđu kupališta.⁴ Godine 1904. njemački poduzetnik Philipp Ritter von Olschbaur izgradio je reprezentativan hotel *Liburnia* u blizini dvorca *Nõva Kraljõvica* (Kosić 1999: 76) što je povezano s toponimom *Sanatõrij*⁵. Osobit doprinos razvoju zdravstvenoga turizma dao je liječnik dr. Mika Kosić, koji je objavio vrijednu studiju o ljekovitim učincima morskih kupelji i morskoga zraka. Tijekom 1920-ih godina poluotok *Õstro* pošumljen je crnogoricom, a na njegovim su padinama imućni domaći i strani gosti izgradili brojne vile za odmor (Laszowski 1921: 165). Danas se na tom prostoru nalazi moderno opremljen turistički kamp „*Õstro*” koji nudi sve potrebne sadržaje suvremenoga turizma. Na samom rtu, *Põnti Õstro*, nalazi se svjetionik (toponim *Lantõrna*), sagrađen 1872. godine.

1.2. Stanovništvo

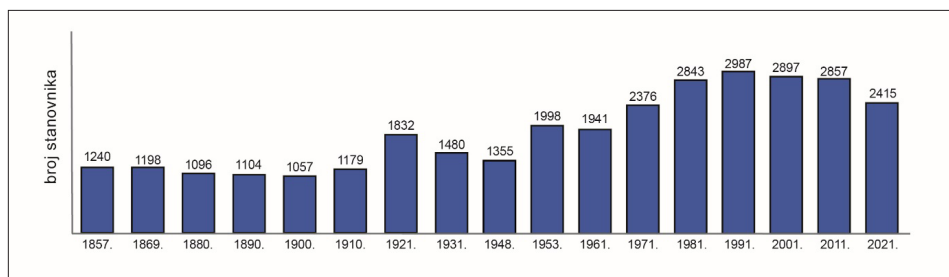
Broj stanovnika naselja Kraljevica u razdoblju od 1857. do 1961. kretao se između 1240 i 1941 žitelja. Popis iz 1971. godine prvi put bilježi više od 2000 stanovnika, a 1991. dosegnut je povijesni vrhunac od 2987 osoba. Nakon toga slijedi razdoblje blagoga pada, da bi posljednji popis 2021. godine zabilježio 2415 stanovnika, što je znatan demografski pad u odnosu na prethodne brojke.⁶

---

⁴ Više o raširenosti toponima *Banj* na Jadranu vidi u Luzer 2018: 79, 80.

⁵ Secesijska zgrada hotela *Liburnia* 1911. godine postaje Dječje oporavilište, 1924. postaje bolnica namijenjena za liječenje zglobo-koštane tuberkuloze, a 1963. godine postaje Ortopedska bolnica Kraljevica. Usp. Domić 2012: 236, 238, 240.

⁶ Prema rezultatima posljednjega popisa stanovništva iz 2021. godine, broj stanovnika Grada

Grafikon 1. Broj stanovnika naselja Kraljevica u razdoblju od 1857. do 2021.

(Izvor: Publikacije Državnoga zavoda za statistiku Republike Hrvatske,
<https://hr.wikipedia.org/wiki/Kraljevica>)

Smanjenje broja stanovnika moguće je povezati s padom proizvodne aktivnosti brodogradilišta te zatvaranjem Ortopedske bolnice 1991. godine, dviju institucija koje su bile među glavnim poslodavcima u gradu.

Današnje kraljevičko stanovništvo zapošljava se djelomično u brodogradilištu i povezanim djelatnostima, dobrim dijelom u turizmu, a u gradu živi i veći broj pomoraca. Međutim, većina Kraljevčana radi u susjednoj Rijeci, što potvrđuje dugotrajnu vezu između ova dva grada.

Demografski trendovi imaju izravnu refleksiju na toponimiju mjesta. Povećanje broja stanovnika tijekom druge polovice 20. stoljeća rezultiralo je urbanističkim širenjem i stvaranjem novih naselja i ulica. To se odrazilo u toponimima kao što su npr. *Nõvo Nāselje (Hõmolićevo)* i niz hodonima posvećenih zaslužnim pojedincima (npr. *Türkovićevo*, *Māte Valjāta*). S druge strane, napuštanje stočarstva i pad poljoprivrednih aktivnosti nakon Drugoga svjetskog rata, u skladu s promjenama gospodarske strukture stanovništva, doveli su do gubitka značenja toponima koji upućuju na nekadašnje agrarne prakse (npr. *Lāzi*, *Vrtič*). Ta imena danas funkcioniraju isključivo kao povijesna toponimijska svjedočanstva dok je njihova motivacija stanovnicima sve manje prepoznatljiva.

1.3. Poljoprivreda i stočarstvo

Prirodne značajke kraljevičkoga područja, krševit teren i oskudno tlo, oblikovale su životne i gospodarske uvjete stanovništva. Da bi se zemljište privelo kulturi, posjede je najprije bilo potrebno iskrčiti i ograditi suhozidima, a nerijetko je u njih bilo potrebno i dopremiti plodnu zemlju u košarama (*kofama*) kako bi se omogućila osnovna poljoprivredna obrada. Tek tada mogla se saditi vinova loza, bademi, orasi i smokve, te oblikovati manji vrtovi. Vinova loza uzgajala se u *redima*,

---

Kraljevice pokazuje identične demografske trendove kao i naselje Kraljevica. Ukupan broj stanovnika iznosio je 4066.

na *ružama* i *barasima*⁷, a zabilježene sorte uključuju *žlahtinu*, *vedrić*, *golovinu*, *crni plavac*, *brajdivu* i *kameninu*. Najveći vinogradi nalazili su se na južnim padinama *Hõmolićeva* i u *Cärovu* (Mandekić 2008: 27).

Stočarstvo je na ovom području potpuno nestalo nakon Drugoga svjetskog rata, iako je između dva svjetska rata u Kraljevici bilo 350 koza i 40 grla krupne stoke (goveda, konja i magaraca). Stoka se napasala na *umejcima*⁸ kojih je najviše bilo na lokalitetima *Vršina*, *Briljèva*, *Sitovica* i *Trnõva*.

1.4. O imenu Kraljevice

O podrijetlu imena Kraljevica postoji više teorija, no većina njih nije potkrijepljena vjerodostojnim izvorima.

Riječki povjesničar Giovanni Kobler otkonim *Portus regius* dovodi u vezu s Kraljevicom opisujući lokaciju naselja koja je u naravi nespojiva s njenom stvarnom geografskom pozicijom. Prema njegovoj interpretaciji, langobardski kralj Alboin je 568. godine, na svom pohodu iz Panonije, zastao na brijegu *Mons regius* (Kraljev vrh), u čijem se podnožju navodno nalazilo naselje *Portus regius* (Kraljevica) odakle je promatrao Julijsku krajinu (Kobler 1997: 387). Ne ulazeći u povijesnu raspravu o postojanju naselja u to doba, valja istaknuti kako je zemljopisno netočno da se Julijska krajina može vidjeti s bilo kojega uzvišenja u okolici današnje Kraljevice. Pogled u tom smjeru zaklanja Učka, koja sprječava pogled na područje koje Kobler spominje. Ovakvom tumačenju, upravo sa spomenutom argumentacijom, suprotstavlja se i tršćanski povjesničar Pietro Kandler, ističući dodatno da se *Mons regius* odnosi na brdo Nanos kraj Ajdovščine u današnjoj Sloveniji, a ne na područje Kraljevice.⁹

Imena *Portus regius* i/ili *Porto Re*¹⁰ dokumentirana su u ispravama riječkih javnih bilježnika još 1443. godine (Mandekić 2008: 17). O imenu naselja *Portus Regius* i *Porto Re* pisali su i kraljevički liječnik dr. Mika Kosić¹¹ te lokalni kroničar Želimir Mandekić¹². Obojica navode objašnjenja temeljena na simboličkom

⁷ *Red* je nasad vinove loze u jednoj liniji. *Ruža* je željezna ili drvena konstrukcija za vinovu lozu. *Barasi* su drvene strukture koje se sastoje od po dva bočna kolca povezana jednim poprečnim na kojem su grozdovi izloženi suncu. Usp. Mandekić 2008: 26.

⁸ *Umejak* je posjed ograđen suhozidom u visini od oko 1,5 m koji je prvenstveno služio za ispašu, te dodatno za sprječavanje brzoga širenja požara.

⁹ Usp. autorov članak u tršćanskom časopisu *L'istria* br. 22 iz 1851.

¹⁰ U mnogim izvorima navodi se i ime *Portumre* što je doslovno preuzimanje iz *Ad Portumre districtus Cregnini* iz navedene isprave riječkih bilježnika. Riječ je o latiniziranom obliku talijanskoga toponima *Porto Re* s latinskim akuzativnim oblikom riječi *portus*, *portum*.

¹¹ Dr. Mika Kosić (Samobor, 1870. – Kraljevica, 1962.) bio je u Kraljevici najprije općinski liječnik, a kasnije direktor kraljevičke Bolnice za tuberkulozu kostiju i zglobova. Usto je bio veliki promicatelj turizma u Kraljevici i autor jedne knjige o svom gradu.

¹² Želimir Mandekić (Kraljevica, 1941. – Kraljevica, 2023.) bio je dugogodišnji djelatnik kralje-

značenju luke kao sigurnoga utočišta za brodove. Tako Kosić tvrdi da je mjesto dobilo ime »radi svojega izuzetno povoljnog položaja kao luka, koja je pružala sigurno utočište brodovima ne samo za vrijeme južnih vjetrova i velikih valova, nego i za vrijeme bure, pa joj stoga dadoše ime *Kraljica luka*, odakle današnja Kraljevica« (1991: 71). Mandekić, iako oprezniji u svojoj tvrdnji, iznosi sličan argument. On najprije ističe da nema pouzdanih podataka o podrijetlu imena mjesta, ali odmah iza toga dodaje isto obrazloženje, tj. da je *Kraljica od luk* dobila ime zbog svoje sigurnosti i zaštićenosti od jakoga vjetra i visokih valova (2008: 17). Ova tumačenja nisu poduprta izravnim povijesnim izvorima, nego se temelje na metaforičkom povezivanju prirodne sigurnosti luke s kraljevskim atributom.

Hrvatski toponim *Kraljevica* spominje se u zapisniku riječkoga municipalnog vijeća 1605. godine prema kojem su dva trgovca iz Karlovca kupila kukuruz i raž *nel porto di Kraljevica nel Vinodol*,¹³ a spominje se i u *Novljanskom urbaru* iz 1606. godine (Mandekić 2008: 17). Jedno od prihvatljivijih tumačenja podrijetla imena povezuje ga s ugarsko-hrvatskim kraljem Belom IV., koji je, prema predaji, 1242. godine navodno boravio u Kraljevici.¹⁴ Iako nije sa sigurnošću utvrđeno je li riječ upravo o Beli IV. ili nekom drugom vladaru, ime je mjesta najvjerojatnije proizišlo iz upravnopravnih odnosa, odnosno iz činjenice da je nad naseljem kralj imao vlast, ubirao poreze i donosio propise (Vidović 2016: 18).

1.5. Osnovne značajke govora Kraljevice

Govor Kraljevice starosjedilački je i autohtoni govor čakavskoga narječja koji je očuvao brojne stare, konzervativne jezične značajke svojstvene čakavskim govorima. Pripada sjevernočakavskom ikavsko-ekavskom dijalektu (Lukežić 2012: 236–237).¹⁵ Tijekom druge polovice 20. i početkom 21. stoljeća kraljevički je govor bio predmetom više dijalektoloških istraživanja. Upitnik za *Hrvatski dijalektološki atlas* za Kraljevicu ispunio je Milan Moguš 1963. godine, a na temelju te građe 2015. objavljen je članak *Fonološki opis govora Kraljevice* (Vidović i Lončarić). Iva Lukežić je osamdesetih godina u Kraljevici ispunila *Terenski akcenatski upitnik*, a rezultati istraživanja objavljeni su u knjizi *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt* (1990). Ivanka Bralić 2014. godine objavila je rječnik *Čakavske besede moje i sih mojih z Šmrike i Kraljevice* u kojem je zabilježila brojne leksičke posebnosti ovoga područja. Najnovije istraživanje provedeno je u okviru projekta *Lingvistička geografija Hrvatske*

vičkoga *Škvera* koji je sustavno bilježio povijesne događaje u svom gradu. Postao je tako njegovim kroničarom, a svoja je sjećanja i saznanja pretočio u dvije knjige.

¹³ MI1 i <http://www.klub-susacana.hr/revija/clanak.asp?Num=68&C=22> (pristupljeno 14. listopada 2025.).

¹⁴ Car 2021: 363.

¹⁵ U knjizi *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt* klasificiran je kao primorski poddijalekt ikavsko-ekavskoga dijalekta.

u europskome okružju (*LinGeH*) Hrvatske zaklade za znanost (HRZZ 3688), kojem su voditelji bili Goran Filipi (do 2021.) te Dunja Brozović Rončević. U sklopu toga projekta 2021. godine novi, prošireni upitnik ispunila je Martina Bašić.

Industrijski razvoj nakon Drugoga svjetskog rata potaknuo je doseljavanje većega broja stanovnika u Kraljevicu, čime su nastale demografske promjene koje su utjecale na preoblikovanje mjesnoga govora. Od prvoga do najnovijega istraživanja uočene su brojne promjene u govoru Kraljevice, koje bi mogle biti predmetom zasebnoga znanstvenog rada. Čak se promjene u etnicima i u kteticima mogu promatrati kao pokazatelj određenih jezičnih tendencija. Stanovnici *Kraljēvice* su za vrijeme prvoga istraživanja zabilježeni kao *Kraljēfčani* (*Kraljēfčan* i *Kraljēvičan*, *Kraljēfčanka*), dok je danas u uporabi oblik *Kraljēvčani* (*Kraljēvčan*, *Kraljēvčanka*), a u manjem broju slučajeva u razgovorima su zabilježeni i oblici *Kraljēvičan*, *Kraljēvičanka*. Ktetik, koji je u ranijem istraživanju zabilježen kao *kraljēvački* (-a, -o), danas je *kraljēvički* (-a, -o).

U ovom se radu opis kraljevičkoga govora temelji na prikupljenoj toponomastičkoj građi, no uključeni su i pojedini podatci iz najnovijeg istraživanja radi potpunijega prikaza govora.¹⁶

1.5.1. Vokali i slogotvorni sonanti

Vokalski sustav ima pet vokala u dugim i kratkim slogovima. Svaki vokal može biti naglašen ili nenaglašen. Vokalske jedinice nemaju položajnih inačica te ne mijenjaju kvalitetu s obzirom na fonološko okružje i mjesto u riječi. U funkciji silabema pojavljuju se sonanti /r̥/ (*Vr̥h*, *Kr̥čki Mōst*, *Zr̥njski Tr̥g*) i /r̄/ (*gr̄m*, *k̄rv*, *žr̄vanj*), a ponekad i s popratnim vokalom u *Ščrbīna/Ščerbīna*.

Zabilježeni su oblici koji se najčešće navode kao primjeri čakavske jake vokalnosti: zamjenica *ča*, prijedlog *va* u samostalnom položaju i u položaju kad se nalazi kao prefiks (*Vazān/Vazām*, *vālje*, *vāvik*), prilog *kadī*, prezent glagola *zēt* (*zāmen* 1 jd. ...), imenica *māša* i glagol *māšit*, imenica *mālīn* (*Mālīni*), instrumentalni oblik osobne zamjenice za 1. lice jednine *mānūn* te svi oblici imenice *pās* (*pāsa* G jd., *pāsu* D jd. ...) i izvedenica *pāsīc*. Odras starojezičnoga poluglasa u jakom položaju je /a/ (*kalāc*).

Refleks je praslavenskoga jata u Kraljevici ikavsko-ekavski (*Priko Klančīne*, *Žlibīna*, *nedīlja*, *postīlja*, *kadī*, *Melnīce/Melīna*, *Pesāk*), ali ima i dvostrukosti kao što su *dīl/dēl*, (ali *dīlīt se*), *mīra/mēra*.

Očuvan je prijedglas *ě > /a/ iza palatala u primjeru *nazljē* (< *njazljē*, v. 1.5.2.), *jādīt se*, *prāma*.

Nazalno *ǫ svugdje je dalo /u/ (*Rūdīne*, *Dubnō*).

Odras je protojezičnoga prednjeg nazala *ę > /a/ u položaju iza mekoga suglasnika očuvan u reliktnim primjerima *jāčmīk/jāšmīk*, *zajīk/zajīk* (danas češće *jezik*), inače redovito /e/ (*Ledīne*).

Zijev se povremeno uklanja umetanjem /j/ (*fijôlica*, ali *kandiöt* 'brus') i /v/ (*pävuk*, *ävuto*; češće *päuk*, *äuto*), a nesustavnost te pojave očituje se i u toponimij-skoj građi (*Gaetânova Hrûsta* / *Gajetânova Hrûsta* / *Gajetânska Hrûsta*, *Gaina*, *Râinovo Selò* / *Rëinovo Selò*).

1.5.2. Konsonanti

Konsonantski inventar kraljevičkoga govora obuhvaća foneme /b/, /p/, /m/, /v/, /f/, /d/, /t/, /c/, /z/, /s/, /l/, /n/, /r/, /č/, /ž/, /š/, /ʎ/ <lj>, /ú/ <nj>, /j/, /t/ <ć>, /g/, /k/, /x/ <h>. Periferan je fonem /đ/ <đ>, koji se pojavljuje kao zvučni parnjak fonema /t/ <ć> (*spāndat se*, *đardīn*, *đīr*). Na mjestu fonema /ž/ <dž>, ostvaruje se /ž/ (*žëpa* (ž. r.)). Kontinuanta je ishodišnoga *đ i sekundarnoga skupa *daj fonem /j/ (*ròjen*, *ròjnoga*, *sāja*, *tûji*, *ugājät*).

Spirant /x/ <h> čuva se u svim pozicijama (*Bānjske Hrûste*, *Hòmolićevo*, *Tihova*, *uhītīt se*, *orīh*), dok je otpao u oblicima glagola *otët*.

Sonant /v/ reducira se na početku suglasničke skupine na početku riječi (*čëra*, *säki*, *šenäc*, *zët/zët*, *säcigov*, *säkud*, *zdāhnüt*, *nûtar*) i u suglasničkoj skupini u slijedu s /ʎ/ ili /r/ u istom ili u sljedećem slogu (*četrtäk*, *srbī/srbī*, *črcäk*). Suglasnička skupina *vn* očuvana je u leksemu *vnūki*.

Dočetno se /l/ čuva u svim pozicijama (*Bānjski Kalci*, *Sëlca*, *Dòlnja Rīva*, *postòl/postòl*; GPR *ponemēl/ponemēl*).

Fonem /ʎ/ čuva se neizmijenjen (*Medomišalj*, *Škòlj Svëtoga Mârka*, *Briljëva*, *nedīlja*, *peljät*, *postīlja*, *välje*) kao i u primjerima u kojima je /ʎ/ nastao novom epentezom i jotacijom iza velarnih konsonanata (*gljëdat*, *kljēcät*, *gljīsta*, *kljëtva*). Likvida /ʎ/ depalatalizirana je u *slīva* (ali i *šljīva*).

Nazal /ń/ depalataliziran je u skupu ispred šumnika u *nazljë*.

U dočetnom položaju fonem /m/ sustavno se zamjenjuje fonemom /n/ na kraju nastavka I jd. imeničnih riječi svih triju rodova (ž. r. *nogün/nogün*; m. r. *ocēn/ocēn*; s. r. *ūljen*), na kraju nastavaka D mn. svih triju rodova (ž. r. *hćerân*, *ženân/ženân*; m. r. *sīnon*, *jāncīcon*; s. r. *telcôn*), na kraju 1. l. jd. prezenta (*nīman*, *kopân/köpjën*, *mörën*), na kraju 1. l. jd. oblika za tvorbu kondicionala *bīn*. Dočetno /m/ leksičkih morfema također se zamjenjuje u primjerima *sēdan*, *ösân*, ali *Vazân/Vazām*.

Rotacizam u prezentu glagola *moći* je postojan (*mören* 1 jd., *ne möre* 3 jd., *möru* 3 mn.), u prilogu *mörda* te u navescima koji predstavljaju ostatak starojezične čestice (partikule) *že (*sägdere*).

U zatvorenim slogovima šumnici pokazuju različite mijene: potpuna redukcija okluziva (*hómo*, *žerät*), zamjena afrikate frikativom zna imati dublete (*šëla*, *mâčkara/mâškara*, *mäčka/maška*, *jáčmīk/jášmīk*). Javlja se i zamjena okluziva frikativom (*hārta*, *mëhak*, *nöhat*).

U kraljevičkom govoru zabilježena je asimilacija frikativa /s/ > /š/ i /z/ > /ž/ (*Šušak*, *šešnajst*; *šeždesēt*/*šeždesēt*, ali u korpusu toponima *Sušilo*) i disimilacija sonanata *mn* > *vn* (*osavnajst*, *sedavnajst*).

Sačuvan je suglasnički skup *čr* (*počrljenūt*, *črišnja*, *čr̄v*, *črljēn*). Šćakavizam je dosljedan (*Jävorišće*, *Šćrbīna*/*Šćerbīna*, *spūšćāt*, *dvorišće*, *šćrbav*).

Skupina *žj* sačuvana je u sprezdbenim oblicima glagola *dažjīt* i sklonidbenim oblicima imenice *dāž* (*dāžja* G jd.).

1.5.3. Naglasni sustav

Kraljevički govor ima stari troakcenatski sustav s prednaglasnim (koje su u kraljevičkom govoru ograničene samo na mjesta ispred kratkoga naglaska) i zanaglasnim dužinama koje se fakultativno pokraćuju (većinom postoje dubletni likovi s dužinom i kraćinom u zanaglasnom položaju). Dugi naglašeni silabemi mogu imati silazni i uzlazni ton. U zadnjem ili jedinom dugom slogu ukinuta je opreka po kretanju tona (*ženjār*/*ženjār*, *šeždesēt*/*šeždesēt*, *postōl*/*postōl*). Svi silabemi mogu biti naglašeni i nenaglašeni.

Kratki je naglasak produljen u jedinom/zadnjem slogu zatvorenom sonantom (*grōm*, *dīm*/*dīm*, *kōn*), iznimno i opstruentom (*krūh*, *zglōb*, *zajīk*/*zajīk*).

Naglasak se sa zadnjega sloga u nekim primjerima pomiče za jedan slog prema početku riječi (*va grādu*, *na brōdu*, *prāla*, *kljēla*, *gljīsta*).

1.5.4. Morfologija i sintaksa

U ovom se poglavlju usredotočujemo samo na osobitosti koje su karakteristične za tvorbu toponima.

Kod toponima *Pod Bānj* / *Podbānj*, *Pod Bōke*, *Pod Fāra*, *Pod Frankopān*, *Pod Vršīnu* uočava se uporaba akuzativa uz prijedlog *pod* umjesto očekivanoga instrumentalnoga. Takav obrazac pokazuje da je navedena struktura izgubila svoje izvorno značenje odnosno da je došlo do njezine desenantizacije. Akuzativ se u izvornom sustavu rabi za označavanje smjera kretanja prema određenom lokalitetu (*kamo?*), dok se za označavanje samoga položaja (*gdje?*) upotrebljava instrumental uz prijedlog *pod* (Šprljan 2017: 86). Kolebanja u uporabi padeža zabilježena su u toponimima s prijedlogom *za(d)*: *Zahrüstica* / *Za Hrüsticu*, *Zād Grabrōve* / *Za Grabrōvo* / *Za Grabrōva*.

Zabilježeni su toponimi u kojima se dogodilo srastanje prijedloga s imenicom *Medomišljina*/*Medomišalj*, *Pod Bānj* / *Podbānj*, *Zahrüstica* / *Za Hrüsticu*, *Zatakāle* / *Zād Takāle* no u kojima nije uočena promjena mjesta naglaska na toponimu.¹⁷

¹⁷ U ovom smo radu zabilježili sve oblike koje su nam ispitanici dali na terenu. Temeljem drugih istraživanja (npr. Jurić 2007: 341–342) može se zaključiti kako je toponim *Medomišljina*/*Medomišalj*, u kojem je došlo do potpunog srastanja, jedan od starijih toponima u korpusu u kojem

Konstrukcije s posvojnim genitivom bez prijedloga (*Pòlic Selò, Rùžic Selò*, a ne **Polićevo Selo, *Ružičevo Selo* ili **Selo Polića, *Selo Ružića*) predstavljaju arhaičan način izražavanja posvojnosti te su ujedno važan pokazatelj toponimnosti lika (Jurić 2010: 783–784). Takvi su toponimi na višem stupnju toponimizacije od onih u kojima je posvojnost izražena posvojnim pridjevom, primjerice *Găšparovi Lăzi* i *Pòlicevi Lăzi* (Šprljan 2017: 86), a rabe se za označavanje dobro poznatih topografskih objekata.

U toponima *Ărčaninova, Frankopănska, Fòlkovo, Furlânovo, Hòmolićevo, Kăšićevo, Měrlovo, Prerădovićevo, Răndićevo, Rumbăčevo, Sîsačka, Stănićevo, Stipăncevo, Štròsmajerova, Tŭrkovićevo* imenica je eliptirana, a ulogu toponim-skoga lika preuzeo je posvojni pridjev.

Izdvajaju se kraljevički toponimi nastali sufiksalsnom tvorbom sufiksom mješnoga značenja *-(i)na*: *Gaĭna, Kalĭna, Lazĭna, Peščĭna/Piščĭna, Plasĭne, Rovĭna, Stazĭne, Šcerbĭna/Šĕrbĭna, Žlibĭna* (koje ne treba miješati s toponimima augmentativnoga postanja *Bočĭna, Dražĭna, Glavĭna, Klančĭna, Vršĭna*).

2. Ciljevi i metodologija istraživanja

Cilj ovoga rada bio je odgovoriti na tri temeljna toponomastička pitanja: (1) kako se pojedini referent zove i/ili kako se ranije zvao, (2) gdje se nalazi, te (3) o kakvom je referentu riječ.

Prvi korak bio je definiranje korpusa toponima. Prikupljena građa obuhvaća ukupno 165 imena. Korpus je oblikovan na temelju kazivanja ispitanika, podataka sa starih i novih kartografskih prikaza, arhivskih izvora, kao i zapisa lokalnih kroničara i povjesničara. Među ispitanicima, osam od devet rođeni su Kraljevčani, a jedan je Riječanin. Njihova imena, prezimena i godine rođenja navedeni su u posebnom poglavlju *Ispitanici*. Dvojica od njih, Boris Pritchard i Rastko Davila, dodatno su snimili izgovor svih kraljevičkih toponima čime je osigurana fonetska vjerodostojnost građe.¹⁸

Vrijedne podatke pružili su i članci objavljeni u dosad trima brojevima *Zbornika Kraljevice*, u kojima su dokumentirani povijest grada, imena ulica i trgova, stari zanati i djelatnosti što su ostavile traga u lokalnoj toponimiji. Zapisima kroničara Želimira Mandekića i Mije Likovića također dugujemo veliki broj precizno opisanih toponima.

---

je referentni oblik zaboravljen te se srasli lik percipira kao „pravi toponim”. Ostali toponimi pokazuju da su još uvijek u procesu toponimizacije i da se referentni toponim u njima još uvijek percipira odvojeno, iako, u slučaju toponima *Zahrŭstica / Za Hrŭsticu* i *Zatakăle / Zăd Takăle*, kao samostalnan (danas) nije potvrđen (v. 4.6.1. Toponimi određeni položajem ili odnosom prema drugim toponimima).

¹⁸ Istraživanje je provedeno u skladu s etičkim načelima te su svi ispitanici dali pristanak za sudjelovanje i objavu njihovih podataka.

Veći dio kartografskih podataka, osobito katastarskih i topografskih karata, pribavljen je u Gradu Kraljevici, dok je manji dio potekao iz arhiva, osobnih zbirki i mrežnih izvora. Sva prikupljena građa unesena je u obliku brojčanih oznaka u tri toponomastičke karte: KR1 – zapadni predio, KR2 – istočni predio i KR3 – gradski predio. Brojevi na *Toponomastičkim kartama* odgovaraju onima iz pripadajućih *Tablica toponima*.

Svaka tablica sastoji se od četiri stavke: (1) broj, koji označuje položaj referenta na karti; (2) toponim, unesen u obliku u kojem ga navode ispitanici ili kako je zabilježen u izvorima; (3) opis, koji sadrži podatke o naravi referenta, njegovu prostornom smještaju u odnosu na okolinu, te ponekad povijesne ili kulturološke napomene (više u poglavlju 4. *Semantičko-motivacijska klasifikacija toponima*); (4) izvor/ispitanik, naveden kraticama prema dogovorenom sustavu.¹⁹ Kada za isti referent postoji više toponimskih likova, oni se navode kumulativno, a prvi u nizu označuje i najčešći oblik u upotrebi (u tablici, izvor/ispitanik naveden je u ravnini potvrđenoga oblika).

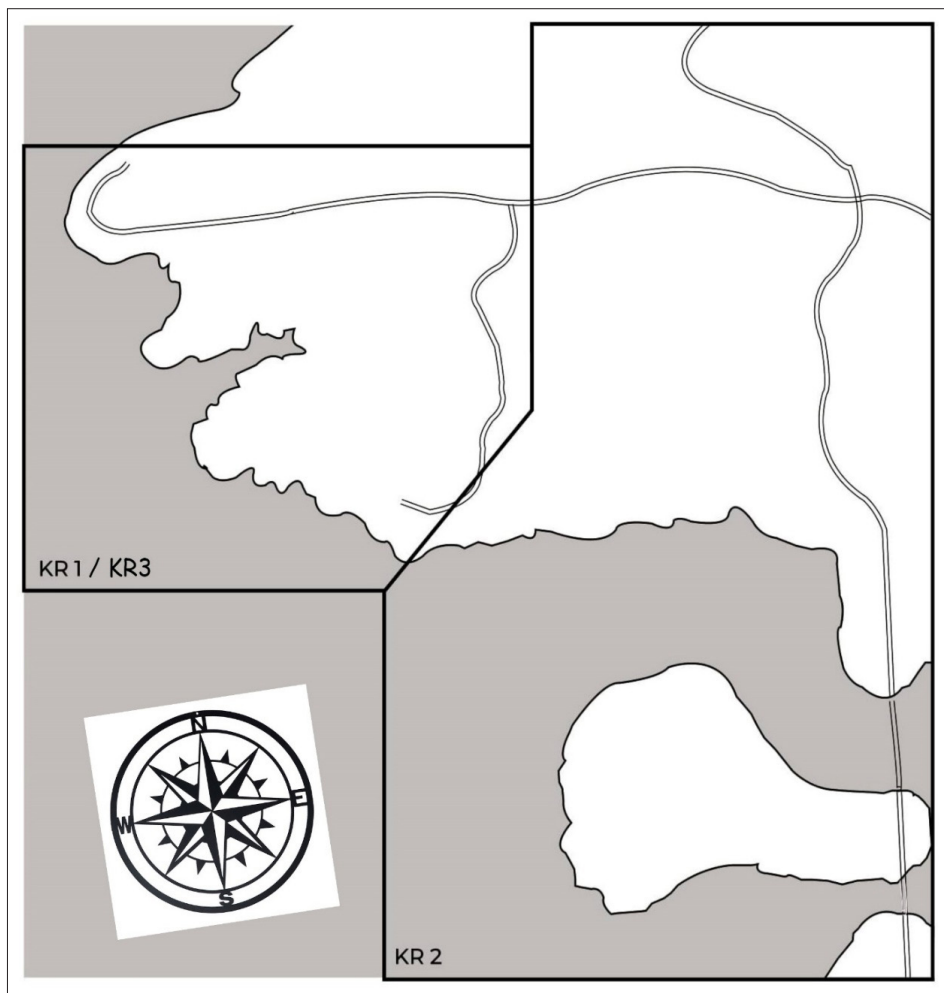
Kako bi se osigurala točnost, u pojedinim su slučajevima dodatno konzultirani povijesni vlasnički listovi i zemljišne knjige, a toponimski likovi provjeravani su i kod drugih ispitanika. Time je postignuta visoka razina pouzdanosti u identifikaciji i interpretaciji lokalnih toponima.

---

¹⁹ U stavci *Izvor/Ispitanik*, prvi je označen s tri početna slova prezimena u verzalu te dodatkom godine izdanja i stranice. Ako je izvor karta, oznaka su samo tri početna slova u verzalu. Identitet ispitanika obilježen je s dva slova također u verzalu, a oni predstavljaju inicijale prezimena i imena.

3. Toponomastičke karte i tablice toponima

Osnovna karta prikazuje podjelu katastarske općine Kraljevica na tri predjela. Kartografski prikaz KR1 i KR3 obuhvaćaju identičnu površinu,²⁰ dok KR2 obuhvaća istočni dio istraživanoga područja.

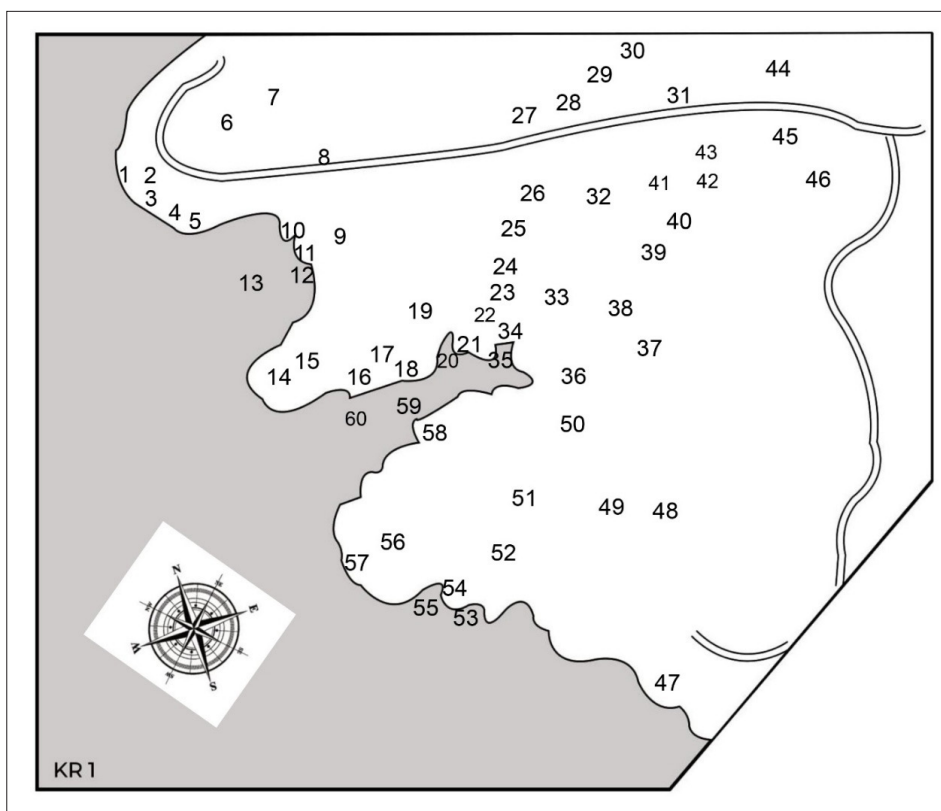
Karta 1. KR0 – karta osnovne podjele katastarske općine Kraljevica²¹

²⁰ Na karti *KR1* – *zapadni predio* i pripadajućoj *Tablici* prikazani su i opisani toponimi u koje nisu uključena imena ulica i trgova grada, a u kartu *KR3* – *gradski predio* nalaze se isključivo spomenuti gradski toponomastički sadržaji.

²¹ Autor kartografskih priloga u ovom radu je Dmitri Čegodajev kojem zahvaljujemo na pomoći.

3.1. KR1 – zapadni predio

Ovaj predio obuhvaća 60 toponima. Njegova je površina omeđena sa sjeverozapada *Pūnton Kāvranic*, sa sjeveroistoka brdom *Vršina* koje predstavlja liniju razgraničenja s katastarskom općinom Bakarac, a s istoka cestom koja se odvaja od Magistrale i vodi ka zapadu do mora i poluotoka *Ōštro*. Budući da to područje uključuje i gradsku jezgru, ona je iz tehničkih razloga na ovoj karti s pripadajućom tablicom izostavljena. Naime, uz 60 postojećih toponima koji predstavljaju referente poput livada, niskoga raslinja, brda, uvala, rtova i sl. bilo bi nemoguće nanijeti njih još 45 koji se odnose na ulice i trgove Kraljevice. Stoga su ovi potonji zasebno obrađeni u potpoglavlju 3.3. KR3 – gradski predio.

Karta 2. Toponomastička karta KR1 – zapadni predio

3.1.1. Tablica toponima KR1 – zapadni predio

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
1	<i>Lantërnica</i>	Svjetionik na sjeveroistočnoj strani <i>Vrat</i> , ulaza u <i>Bakarsku Valu</i> .	MŽ, DR.
2	<i>Pūnta Kävranic</i> <i>Kävranic</i>	Rt na sjeveroistočnoj strani <i>Vrat</i> koji zajedno s <i>Puntom Babno</i> na jugozapadnoj strani tvori ulaz u <i>Bakarsku Valu</i> .	DR, PN. GEO, TOP.
3	<i>Macël</i>	Nekadašnja klaonica i zemljište oko nje. Nalazi se zapadno od uvale <i>Carovo</i> .	MŽ, DR, BM.
4	<i>Zatakäle</i> <i>Zäd Takäle</i> <i>Zäd Kraljëvice</i>	Kamenit teren uz more između <i>Macela</i> i <i>Carova</i> gdje je nekad bila tunera i kupalište <i>Farani</i> (stanovnika naselja <i>Fara</i>).	PB. BM, LIK 1990: 7. LIK 1990: 117–118.
5	<i>Gaetânova HrÛsta</i> <i>Gajetânova HrÛsta</i> <i>Gajetânska HrÛsta</i>	Velika stijena i predio od <i>Macela</i> do <i>Carova</i> . Stijena se nalazi na plaži <i>Carovo</i> .	MŽ. BM, LIK 1990: 7. LIK 1990: 111.
6	<i>Kävranic</i>	Kameniti brežuljak s najvišim vrhom od 78 m iznad mora koji se od brda <i>Gradac</i> proteže do <i>Punte Kavranić</i> .	DR, PN, GEO, TOP.
7	<i>Priko Klančine</i> <i>Klančina</i>	Strma cesta koja spaja Kraljevicu s Bakarcom.	DR, PN. GEO, BM.
8	<i>Magistrâla</i>	Državna cesta D8 (→ KR3).	DR, MŽ.
9	<i>Cärovo</i>	Naselje nad istoimenom uvalom.	DR, PN, TOP, GEO.
10	<i>Mâlo Visòko</i> i <i>Vëlo Visòko</i>	Stijena s višim i nižim gazištima s kojih se skakalo u more.	MR, GM.
11	<i>Vëla Plâža</i>	Šljunčana obala u uvali <i>Carovo</i> .	MR, GM.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
12	<i>Grofõvski Mulić</i>	Gat u uvali <i>Carovo</i> ispod današnje kuće Dobrila.	MR, GM.
13	<i>Cärovo</i>	Uvala u zapadnom dijelu grada.	TOP, GEO, DR, PN, KOS 1999: 71.
14	<i>Fortica</i> <i>Vila Nirvãna</i>	Tvrđava i vila na <i>Punti Nirvana</i> sagrađena 1906. na temeljima bivše tvrđave.	DR, PN, LAS 1921: 168. GUD 1961: 103, MAN 2008: 62.
15	<i>Nirvãna</i> <i>Pod Frankopãn</i>	Rt.	DR, MŽ. MR, GM.
16	<i>Gõrnja Riva</i> <i>Öbala Krãlja Tõmislava</i>	Obala koju je dao sagrađiti car Karlo VI. 1728. i ulica.	MŽ, DR, PN. BM, GEO.
17	<i>Frankopãn</i> <i>Nõvigrad</i> <i>Nõvi Grãd</i> <i>Nõva Kraljõvica</i> <i>Frankopãnski Grãd</i>	Dvorac čiji su vlasnici bili Zrinjski i Frankopani, a izgrađen je u 16. st.	DR, PN. KOS 1999: 74. MAN 2008: 40. LIK 1990: 59. LIK 1990: 59.
18	<i>Sanatõrij</i>	Hotel <i>Liburnia</i> koji je od 1911. služio kao bolnica. Danas je ruševna zgrada.	MŽ, KOS 1999: 76.
19	<i>Hõmolićevo</i> <i>Nõvo Nãselje</i>	Naselje između <i>Pod Kaline</i> i <i>Kaštela</i> .	GEO, HAB, DR, PN, MŽ. MAN 2008: 26, 28.
20	<i>Gõrnja Drãžica</i>	Uvala ispred Lučke ispostave.	SAL, DR, MŽ
21	<i>Mül</i>	Gat, gradsko pristanište.	DR, MAN 2008: 117.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
22	<i>Skalinâda</i> <i>Skäle Monsinjôra</i> <i>Mîje Likovića</i>	Stube kojima se silazi od crkve <i>Sv. Mikule</i> do mora.	MŽ. GEO.
23	<i>Svēti Mikūla</i> <i>Svēti Nīkola</i>	Crkva izgrađena 1471. koja se nalazi u sklopu staroga grada Kraljevice podignutoga za vrijeme vladavine obitelji Zrinski-Frankopan. Današnja je crkva bila pretvorena u magazine soli, pa opet vraćena u prvobitnu funkciju.	DR, MŽ. CAR 2021: 108–109. GEO BOG 2015: 292.
24	<i>Kaštēl</i> <i>Māli Kaštēl</i> <i>Stāri Grād</i>	Tvrđava u središtu grada. U 18. st. i početku 19. st služio kao barutana i skladište pušaka austrijske vojske.	DR, PN. MAN 2008: 42. LIK 1990: 62.
25	<i>Sušīlo</i>	Livade i nisko raslinje sjeverno od prodavaonice Brodokomerca u središtu grada.	DR, PN, BM, MR.
26	<i>Pod Fāra</i>	Naselje i ulica (→ KR3) te predio oko njih zapadno od <i>Magistrale</i> .	DR, PN, GEO, SAL.
27	<i>Bākarački Pūt</i>	Cesta koja preko <i>Kavranića</i> spaja Kraljevicu i Bakarac.	DR, MŽ.
28	<i>Fāra</i>	Naselje i ulica (→ KR3) te predio oko njih uz sjevernu stranu <i>Magistrale</i> .	DR, PN, GEO, SAL, MIH 2021: 49.
29	<i>Turnāc</i>	Livade i nisko raslinje, sipari na vrhu <i>Vršine</i> .	DR, BM, SAL.
30	<i>Vršīna</i>	Brdo koje predstavlja granicu između katastarskih općina Kraljevica i Bakarac.	DR, PN, GEO.

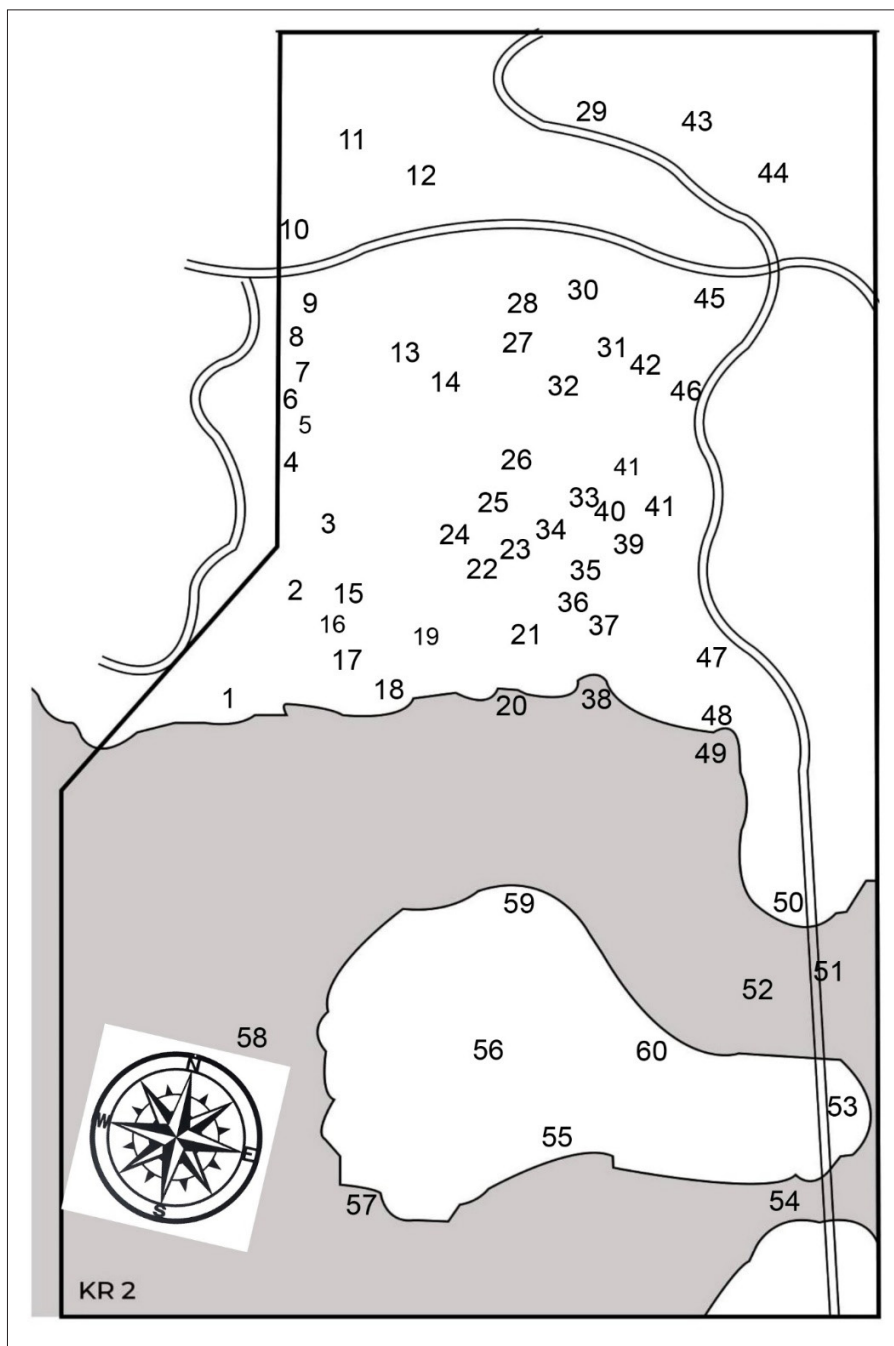
BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
31	<i>Živica</i>	Izvor sa sjeverne strane <i>Magistrale</i> , oko 100 m od pumpne stanice <i>Petrola</i> prema Kraljevici.	DR, MŽ, HAB.
32	<i>Fölkovo</i> <i>Föлко</i>	Zemljište i nisko raslinje sjeverno od Osnovne škole.	MŽ, BM. SAL, MIH 2021: 49.
33	<i>Vrtić</i>	Naselje i ulica (→ KR3) te predio oko njih.	DR, PN, MŽ.
34	<i>Věli Zid</i>	Tehnički objekti povezani s brodograđevnim kompleksom koji dijele <i>Škver</i> od naselja.	MŽ.
35	<i>Māla Dražica</i>	<i>Mandrāč</i> 'lučica' na sjevernom ulazu u <i>Škver</i> .	DR, MŽ.
36	<i>Škvēr</i>	Brodogradilište koje je 1729. kao prvo na istočnoj obali Jadrana osnovao car Karlo VI.	MŽ, PB, DR, MI2.
37	<i>Dražina</i>	Naselje i ulica (→ KR3) te predio oko njih istočno od <i>Škvera</i> .	DR, PN, SLU 2019: 53, MIH 2021: 49, HAB.
38	<i>Stānīcevo</i>	Livade i nisko raslinje, jugoistočno od <i>Škvera</i> .	SAL, DR, PN, MŽ, MIH 2021: 49.
39	<i>Gaīna</i>	Nisko raslinje i kameniti teren između osnovne škole, <i>Strossmayerove</i> i <i>Zahrustice</i> .	GEO, OSN, MIH 2021: 49.
40	<i>Rūdine</i>	Zemljište, kuće i zgrade na mjestu današnje pizzerije <i>Petrus</i> i osnovne škole.	MŽ.
41	<i>Zahrüstica</i> <i>Za Hrüsticu</i>	Livade i nisko raslinje između <i>Štrosmajerove</i> i <i>Magistrale</i> .	DR, PN, BM. GEO, MIH 2021: 49
42	<i>Pišćina</i> <i>Pešćina</i>	Plodno zemljište na kojem su jednom bili zasađeni vinogradi.	MŽ, DR, MIH 2021: 49. BM.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
43	<i>Pišćina</i> <i>Pešćina</i>	<i>Kalac</i> (izvor koji brzo presuši) obzidan tesanim kamenom i zaštićen željeznom ogradom.	MŽ. BM.
44	<i>Pod Vršinu</i>	Livade, sjenokoše i kamenjar sjeveroistočno od <i>Magistrale</i> .	MŽ, BM, HAB.
45	<i>Mërlovo</i>	Nisko raslinje i zemljište uz <i>Magistralu</i> , sjeverozapadno od skretanja za <i>Oštro</i> na kojem je pumpna stanica <i>Petrola</i> .	MŽ.
46	<i>Kovčarnica</i>	Nisko raslinje i zemljište južno od <i>Magistrale</i> , sjeveroistočno od <i>Štrosmajerove</i> i istočno od ceste koja se odvaja s <i>Magistrale</i> za <i>Oštro</i> .	DR, MŽ, POM, GEO, SAL.
47	<i>Lipica</i>	Uvala na jugoistočnom dijelu poluotoka <i>Oštro</i> .	MŽ, SAL.
48	<i>Pòlicevi Lăzi</i>	Nisko raslinje i šikara sjeverno od uvale <i>Lipica</i> .	MŽ, SAL.
49	<i>Lăzi</i>	Nisko raslinje i djelomično kameniti teren zapadno od <i>Polićevih lazi</i> .	MŽ, BM, SAL.
50	<i>Dräga</i>	Udolina od istočnoga ulaza u <i>Škver</i> u smjeru istoka.	MŽ, HAB.
51	<i>Őštro</i>	Poluotok u smjeru sjeverozapad-jugoistok.	MŽ, DR, PB, GEO, MI3, MIH 2021: 49.
52	<i>Leđine</i>	Livade i nisko raslinje sjeverno od ruševnoga hotela <i>Praha</i> na <i>Oštru</i> .	DR, SAL.
53	<i>Pesäk</i>	Rt ispred ruševnoga hotela <i>Praha</i> na <i>Oštru</i> .	MŽ, SAL.
54	<i>Štrupac</i>	Rt i plaža jugoistočno od uvale <i>Melnice</i> .	MŽ.
55	<i>Melñice</i> <i>Melña</i>	Pješčana uvala između <i>Lanterne</i> i sjeverozapadnoga ulaza u Turistički kamp.	DR, PN, MŽ. SAL.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
56	<i>Östro</i>	Rt položen u smjeru sjeverozapad-jugoistok.	MŽ, DR, PB, GEO, SAL.
57	<i>Lantërna</i>	Svjetionik izgrađen 1872. (iste godine zasvijetlio je na petrolej, a na električnu struju 1937.).	DR, PN, MAN 2008: 62, MI4
58	<i>Dölnja Riva</i>	Kamena obala zapadno od <i>Velog Doka</i> . <i>Gornju Rivu</i> i <i>Dolnju Rivu</i> dao je sagraditi car Karlo VI. g. 1728.	DR, DR, MŽ.
59	<i>Vëli döök</i>	Suhi dok u akvatoriju <i>Škvera</i> .	MŽ, PN.
60	<i>Dražina</i> <i>Üvala Kraljëvica</i>	Uvala oko koje se smjestila <i>Kraljevica</i> .	MŽ, DR. GEO.

3.2. KR2 – istočni predio

Predio KR2 također obuhvaća 60 toponima. Omeđen je *Magistralom* na sjeveroistoku, cestom koja se odvaja od *Magistrale* i vodi prema zapadu do mora i otočića *Sv. Marko* na sjeverozapadu, te cestom koja povezuje *Magistralu* s *Krčkim mostom* na istoku. Ta cesta ujedno približno odgovara granici s katastarskom općinom Šmrika.

Karta 3. Toponomastička karta KR2 – istočni predio

3.2.1. Tablica toponima KR2 – istočni predio

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
1	<i>Jàvorišće</i>	Naselje i zemljište. Uz obalu su vezovi za brodice i mulići. Istočni dio područja je nenaseljen. Na sjeveru Javorišće graniči s <i>Pod Banjon</i> , a ka istoku se proteže do uvale <i>Grabrova</i> .	DR, PN, MŽ, HAB.
2	<i>Pod Bānj</i>	Naselje i zemljište istočno od ceste za <i>Oštro</i> , a na jugu graniči s <i>Javorišćen</i> .	DR, PB, GEO, OSN, MIH 2021: 49.
3	<i>Bānjski Kalci</i>	Nisko raslinje i kamenito tlo na kojem se nalaze dvije nakapnice.	MŽ, SLU.
4	<i>Lòkvica</i>	Lokva na kamenitom tlu s niskim raslinjem.	MŽ, SAL.
5	<i>Bānj</i>	Naselje i poslovna zona smješteni južno od <i>Magistrale</i> , istočno od ceste <i>Magistrala-Oštro</i> i sjeverno od odvojka ceste za otok Krk.	DR, PN, GEO, MIH 2021: 49.
6	<i>Pòlić Selò</i> <i>Pòličevo Selò</i>	Zaselak i neobrađeno zemljište sjeverno od <i>Banja</i> . U prošlosti su tamo rasle smokve, marelice, bademi, vinova loza krumpir i žito.	MAN 2008: 27. SAL, MIH 2021: 49.
7	<i>Prāvdice</i>	Naselje i zemljište istočno od raskrižja ceste za <i>Oštro</i> i <i>Štrosmajerove</i> .	MŽ, HAB, MIH 2021: 49.
8	<i>Žlibīna</i>	Kameniti teren oblika žlijeba s nešto niskoga raslinja. Na njemu su izgrađeni magazini i poslovne zgrade, a dio je područja <i>Banj-Žlibina</i> predviđen za privrednu i poslovnu namjenu.	DR, MŽ, BM, SLU 2019: 25, MIH 2021: 49.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
9	<i>Māla Štrānga</i>	Raskrižje na kojem je jednom bila mitnica te livade i kameniti teren sjeverno od križanja <i>Magistrale</i> i ceste za <i>Oštro</i> .	DR, MŽ, LIK 1990: 112, SAM 1978: 186.
10	<i>Rūžić Selò</i>	Zaselak i plodno zemljište u posjedu Hreljana. Ranije su na tom lokalitetu bile lijehe na kojima su rasle smokve, marelice, bademi, krumpir, žito i vinova loza.	BM, GEO, SAL, MAN 2008: 27, MIH 2021: 49.
11	<i>Vřh</i>	Nisko raslinje i kameniti teren na brežuljku između ceste <i>Kraljevica-Križišće</i> i <i>Magistrale</i> .	MŽ, GEO, OSN, MIH 2021: 49.
12	<i>Vrtīna</i>	Zemljište i nisko raslinje podno <i>Vrha</i> . Nekada je na tom prostoru bio veliki vrt, pašnjaci i omanji vinograd.	BM, OSN, SAL.
13	<i>Šćrbīna</i> <i>Šćerbīna</i>	Livade i kameniti teren južno od ceste za otok <i>Krk</i> , istočno od <i>Rajinog Sela</i> i sjeverno od <i>Stipančeva</i> . U prošlosti je bilo i nešto pašnjaka.	DR, MŽ, BM. GEO, MIH 2021: 49.
14	<i>Rāinovo Selò</i> <i>Rèinovo Selò</i>	Zaselak i zemljište istočno od <i>Pod Banja</i> i jugoistočno od <i>Šćrbine</i> . U prošlosti je na zemljištu raslo voće, žitarice i vinova loza.	MAN 2008: 27. MIH 2021: 49.
15	<i>Gāšparovi Lāzi</i>	Kameniti teren i nisko raslinje sjeverno od <i>Bočine</i> i istočno od <i>Javorišća</i> .	MŽ, TOP, OSN, MIH 2021: 49.
16	<i>Bočīna</i>	Kameniti teren i nisko raslinje južno od <i>Gašparovih Lazi</i> .	MŽ, BM, GEO, HAB, MIH 2021: 49.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
17	<i>Böke</i>	Naselje, kameniti teren i nisko raslinje uz more od <i>Javorišća</i> ka uvali <i>Grabrova</i> . Jednom su tamo bili vinogradi i rasli bademi.	MŽ, MAN 2008: 26.
18	<i>Pūnta Smokvīna</i>	Rt između naselja <i>Boke</i> i <i>Pod Boke</i> .	MAN 2008: 153.
19	<i>Pod Böke</i>	Kameniti teren ispresjecan suhozidima udaljen oko 200 m istočno od naselja <i>Boke</i> . Jednom su na njemu bili vinogradi.	MŽ, GEO.
20	<i>Kičer</i>	Uvala s plažicom i stijenom iznad nje na oko 150 m zapadno od <i>Trnove</i> . Jednom su u neposrednom zaleđu uvale bili vinogradi i rasli bademi.	DR, MŽ, PB.
21	<i>Tihova</i>	Kameniti teren i nisko raslinje istočno od <i>Bočine</i> .	MŽ, GEO, MIH 2021: 49.
22	<i>Kalīna</i>	Kameniti teren i nisko raslinje sjeverno od <i>Tihove</i> , a južno od ceste Kraljevica-otok Krk.	MŽ, MIH 2021: 49.
23	<i>Lazīna</i>	Udolina, kameniti teren i nisko raslinje sjeveroistočno od ceste Kraljevica-otok Krk. Na lokaciji <i>Selce-Lazina</i> predviđena je gradnja helidroma.	BM, GEO, OPĆ, HAB, MIH 2021: 49, SLU.
24	<i>Stazīne</i>	Kameniti teren i nisko raslinje istočno od <i>Gašparovih Lazi</i> i južno od ceste Kraljevica-otok Krk.	BM, MŽ, OPĆ, MIH 2021: 49.
25	<i>Bānjske Hrūste</i>	Kameniti teren i nisko raslinje južno od ceste Kraljevica-otok Krk.	MŽ, GEO, OSN, MIH 2021: 49.
26	<i>Stipānčevo</i>	Nisko raslinje i ledine jugozapadno od <i>Gaja</i> , a jugoistočno od <i>Rajinova Sela</i> .	MŽ, DR, GEO, OPĆ, MIH 2021: 49.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
27	<i>Jäzbenac</i> <i>Jäzminac</i>	Nisko raslinje i kamenjar oko staroga mosta na cesti za <i>Šmriku</i> , oko 200 m zapadno od plinskih spremnika uz <i>Magistralu</i> .	MŽ, HAB, MIH 2021: 49. BM.
28	<i>Jäzbenac</i> <i>Jäzminac</i>	Lokva i predio južno od nje. Danas je pojilište divljih životinja.	MŽ. BM.
29	<i>Briljèva</i> <i>Briljèvo</i>	Brdo na kojem je industrijska zona. Nekada je bilo zasađeno voćkama.	DR, PB, BM, PUP, MAN 2008: 26, SAL, OSN. MIH 2021: 49
30	<i>Drmunĭ</i> <i>Drmuně</i>	Kamenjar i nisko raslinje istočno od <i>Jazbenca</i> . Jednom je bilo šumovito područje.	MŽ, DR. HAB, MIH 2021: 49.
31	<i>Sĭtovica</i>	Ledine i nisko raslinje istočno od <i>Stipaničeva</i> , a južno od <i>Briljeve</i> . Na njoj se nalazi napušteno selo koje se planira pretvoriti u etnoselo. Jednom je područje dijelom bilo šumovito, a dijelom zasađeno voćkama.	DR, BM, GEO, OSN, SLU-72, MIH 2021: 49, MAN 2008: 26.
32	<i>Sĭtovica</i>	Velika lokva koja ponekad presuši i predio sjeverno od nje.	MŽ, BM, SLU.
33	<i>Gāj</i>	Širok predio istočno od <i>Banjskih Hrusti</i> ispresijecan prezidima s obradivim zemljištem (nekoć vinogradima), niskim raslinjem i kamenjarom, na južnom dijelu šumovit.	BM, HAB, MIH 2021: 49.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
34	<i>Škàbrlovo</i>	Pašnjaci (<i>umejki</i>) i šumica. Lokalitet se nalazi sjeveroistočno od uvale <i>Tiha</i> .	DR, BM, HAB, MIH 2021: 49.
35	<i>Sělca</i>	Nisko raslinje i kameniti teren sjeverno od <i>Zad Grabrove</i> , a istočno od <i>Furlanova</i> . Jednom je tamo bilo i nešto vinograda.	MIH 2021: 49.
36	<i>Zâd Grabröve</i>		BM.
	<i>Za Grabrövo</i>	Nisko raslinje i kameniti teren sjeverno od uvale <i>Grabrova</i> , a istočno od <i>Tihove</i> .	GEO, MIHELČIĆ 2021: 49.
	<i>Za Grabröva</i>		HAB.
37	<i>Trnöva</i>	Nisko raslinje i kameniti teren istočno od uvale <i>Trnova</i> . Jednom su tamo bili vinogradi i stabla badema.	MAN 2008: 26, MIH 2021: 49.
38	<i>Trnöva</i>	Uvala zapadno od <i>Grabrove</i> u kojoj se planira gradnja do 100 vezova za brodice. Do 1953. u funkciji je bila tunera.	DR, PB, GEO, TOP, SLU, LIK 1990: 117–118.
39	<i>Furlânovo</i>	Kameniti teren i nisko raslinje sjeverno od <i>Škabrova</i> , a južno od <i>Rumbačeva</i> .	DR, HAB, MIH 2021: 49
40	<i>Rumbäčevo</i>	Livade, nisko raslinje i kamenjar istočno od <i>Gaja</i> , a zapadno od <i>Novine</i> .	BM, GEO, OSN, MIH 2021: 49.
41	<i>Bribirske Selä</i>	Nisko raslinje istočno od <i>Rumbačeva</i> , a sjeveroistočno od <i>Furlanova</i> . Jednom su tamo bili vinogradi.	MIH 2021: 49.
42	<i>Käšičevo</i>	Zemljište i nisko raslinje sjeverno od <i>Novine</i> , a jugoistočno od <i>Briljeve</i> .	MŽ, DR, GEO, MIH 2021: 49.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
43	<i>Medomjšljina</i> <i>Medomjšalj</i>	Šumovito brdo sa stjenovitim vrhom visine 186 m koje dominira <i>Bakaračkim Dolom</i> . Na njemu je industrijska zona.	DR, BM, GEO, MIH 2021: 49. HIR 1996: 113, SAL.
44	<i>Mižôlovo</i>	Sjenokoše, livade, nisko raslinje. Na sjeveroistoku graniči s katastarskom općinom Križišće.	BM, MIH 2021: 49.
45	<i>Radovānj</i>	Oveće kamenito područje, nisko raslinje i livade. Nalazi se istočno od <i>Kašićeva</i> , a južno od <i>Mižolova</i> . Jednom su tamo bili brojni vinogradi.	MŽ, GEO, MIH 2021: 49
46	<i>Pöpovo</i>	Livade i nisko raslinje istočno od <i>Kašićeva</i> . Na njemu se planira gradnja vodospreme.	MŽ, MAN 2019: 60, GEO.
47	<i>Grabrôva</i>	Strmi i kameniti teren uz more na kojem su prije bili vinogradi.	BM, DR, GEO, MIH 2021: 49.
48	<i>Ūvala Skôt</i>	Turističko naselje u uvali <i>Grabrova</i> .	DR, MAN 2008: 27, LIK, GUD 1961: 77, GEO.
49	<i>Grabrôva</i> <i>Dubnô</i>	Uvala u čijem se neposrednom zaleđu nalazi turističko naselje <i>Uvala Skot</i> . U prošlosti su tamo bili vinogradi, voćke i masline, a na obali je sve do 1953. bila u funkciji i tunera.	MŽ, DR, MAN 2008: 121. GEO, LIK 1990: 117–118, MI5.
50	<i>Plovānov Stôl</i>	Rt i zemljište uz njega. Predio presjeca katastarska granica između Kraljevice i Šmrike. Uz more na <i>Plovanoven Stolu</i> bilo je mjesto druženja ribara.	DR, RM, MAN 2008: 153, LIK 1990: 107.
51	<i>Môst</i> <i>Křčki Môst</i> <i>Títov Môst</i>	Most dužine 1430 m i visine 67 m koji spaja kopno s otokom Krkom preko otočića <i>Sveti Marko</i> .	DR, MŽ. DR. BM, DR.

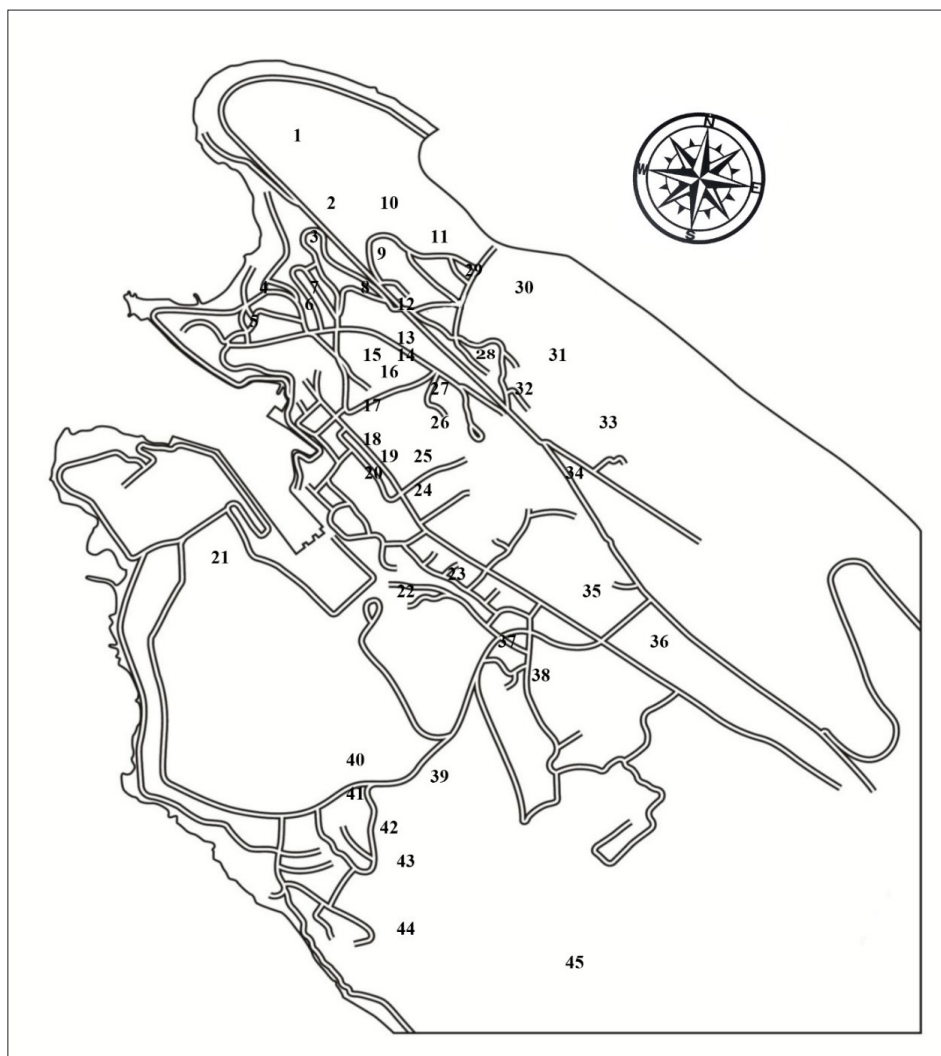
BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
52	<i>Tihi Kanāl</i>	Tjesnac između otočića <i>Sveti Marko</i> i kopna.	DR, MŽ, MI6.
53	<i>Glavina</i>	Rt na južnom dijelu <i>Svetoga Marka</i> o kojega se oslanja <i>Krčki Most</i> .	MAN 2008: 153.
54	<i>Maltĕmpo</i> <i>Bŭrni Kanāl</i>	Kanal između Vinodola i otoka Krka poznat po velikim naletima bure.	GM. MI6.
55	<i>Mālini</i>	Kamenita obala na jugozapadnom dijelu <i>Svetoga Marka</i> . Od kamena s te lokacije pravili su se mlinski kamenovi.	MAN 2008: 121.
56	<i>Svĕti Mârko</i> <i>Škōlj Svĕtoga Mârka</i>	Otočić između kopna i otoka <i>Krka</i> koji pripada katastarskoj općini <i>Omišalj</i> .	BM. DR.
57	<i>Jakovinov Pòrat</i>	Uvala na jugozapadnom dijelu otočića <i>Sveti Marko</i> .	MAN 2008: 153.
58	<i>Pöšte</i>	Pličina (<i>basadura</i>) na jugozapadnom dijelu <i>Svetoga Marka</i> i ribarska pošta.	MAN 2008: 121.
59	<i>Brodäc</i>	Rt s malim svjetionikom na sjevernoj strani <i>Svetoga Marka</i> .	MAN 2008: 121.
60	<i>Plasĭne</i>	Uvala u koju se ruši kamenje sa strmine u njenom neposrednom zaleđu.	BM, MAN 2008: 121.

3.3. KR3 – gradski predio

Treći predio obuhvaća 45 toponima koji se odnose na gradske ulice, trgove, gradska naselja, povijesne građevine, ceste i jedno groblje. U naravi, ovaj predio pokriva istu površinu kao KR1, ali za razliku od njega koncentrirana se na urbanu jezgru i hodonime.

Posebno je značajno da mnoge ulice nose imena po predjelima u kojima su izgrađene (*Kalina, Rovina, Žlibina, Banj, Fara, Pod Fara, Dražina, Sušilo, Klančina, Carovo*), dok druge nose imena po povijesnim obiteljima i osobama (*Fran-kopanska, Strossmayerova, Braće Radić, Kralja Tomislava*). Neke su pak ime-

novane po zaslužnicima iz novije povijesti (*Palih Boraca, Hrvatskih Branitelja*), kulturnim djelatnicima (*Ivana Jakovčića, Mate Valjata*), književnicima (*Vladimira Nazora, Milana Šenoa, Preradovićeve, Milutina Cihlara*) i brodograditeljima (*Arčaninova, Turkovićeve*).

Karta 4. Toponomastička karta KR3 – gradski predio

3.3.1. Tablica toponima KR3 – gradski predio

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
1	<i>Magistrâla</i>	Državna cesta D8.	DR.
	<i>Jadranska Magistrâla</i>		GEO.
	<i>Turistička Magistrâla</i>		DR.
	<i>Turistička Cěsta</i>		GM.
2	<i>Cărovo</i>	Ulica koja se proteže usporedno s obalnom crtom uvale <i>Carovo</i> , a na svom južnom dijelu spaja se s <i>Turkovićevom</i> .	GEO.
3	<i>Cărovo</i>	Naselje u zapadnom dijelu grada, južno od <i>Magistrale</i> .	GEO.
4	<i>Rîva</i>	Ulica koja započinje na jugozapadnom dijelu uvale <i>Carovo</i> , prolazi ispod <i>Frankopanskog Kaštela</i> i vodi do zapadnoga ulaza u <i>Škver</i> .	GM, DR.
	<i>Obala Krâlja Tõmislava</i>		GEO.
5	<i>Rovîna</i>	Ulica koja se od ulice <i>Kalina</i> odvaja i zavojito spušta do mora spajajući se na <i>Obalu Kralja Tomislava</i> .	GEO.
6	<i>Türkovićeva</i>	Ulica koja spaja <i>Homolićevo</i> s ulicom <i>Palih Boraca</i> .	GEO, MAN 2008: 43, MI7.
7	<i>Hõmolićevo</i>	Naselje omeđeno ulicama <i>Rovîna</i> i <i>Turkovićeva</i> izgrađeno 50-ih god. prošloga stoljeća. U prošlosti je područje bilo zasađeno vinogradima, voćkama te zasijano žitom.	GEO, HAB, MAN 2008: 26, GM.
	<i>Nõvo Nâselje</i>		LIK 1990: 48, GM.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
8	<i>Rāndićeva</i>	Ravna ulica koja se odvaja od <i>Kaline</i> i vodi na sjeverozapad.	GEO, LIK 1990: 42–44.
9	<i>Kalīna</i>	Zavojita ulica kojom se s <i>Magistrale</i> silazi u centar naselja.	GEO, MAN 2008: 41.
10	<i>Cimīter</i>	Gradsko groblje izgrađeno 1796.	DR, LIK 1990: 45.
11	<i>Klančīna</i>	Ulica koja se penje od <i>Magistrale</i> uz gradsko groblje i vodi ka istoku spajajući se na <i>Bakarački Put</i> .	GEO.
12	<i>Fīlipa Pāvešića</i>	Ulica koja se od križanja <i>Kaline</i> i <i>Rovine</i> vodi ka istoku spajajući se s ulicom <i>Pod Fara</i> .	GEO, WT, DR.
13	<i>Pālih Bōraca</i>	Ulica koja od križanja <i>Rovine</i> i <i>Turkovićeve</i> vodi ka jugu do <i>Place</i> u središtu mjesta.	GEO.
14	<i>Sušīlo</i>	Kratka ulica koja se odvaja od južnoga kraka Frankopanske.	GEO, BM.
15	<i>Frankopānska</i>	Ulica koja se od <i>Place</i> odvaja ka sjeverozapadu prolazeći uz zgradu u kojoj su smještene knjižnica i gradska uprava.	GEO.
16	<i>Plāca</i> <i>Zrīnjski Třg</i>	Središnji trg u centru mjesta. <i>Plāca</i> je uobičajeno ime trga koje koriste Kraljevčani iako mu službeno ime glasi <i>Zrīnjski Třg</i> prema dvorcu obitelji Zrinski (Zrinjski) u neposrednoj blizini.	DR, PB. GEO.
17	<i>Brāće Rādića</i>	Ulica koja od jugozapadnoga kraja <i>Zrinjskog Trga</i> vodi ka jugoistoku i spaja se na ulicu <i>Mate Valjata</i> .	GEO, MI13, MI15.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
18	<i>Mâte Valjâta</i>	Ulica koja započinje na zapadnom kraju <i>Arčaninove</i> , vodi ka sjeveroistoku i završava na spoju s ulicom <i>Braće Radić</i> .	GEO, VALJ 2012: 203, GUD 1961: 102.
19	<i>Ārčaninova</i>	Kratka ulica koja se od ulice <i>Mate Valjata</i> odvaja i vodi ka jugoistoku.	GEO, MI16, MI12, MAN 2008: 53–54, LIK 1990: 87.
20	<i>Šêtalište Vlădimira Năzora</i>	Šetalište uz more na poluotoku <i>Oštro</i> koje započinje kod <i>Lanterne</i> i proteže se ka istoku gdje se spaja s ulicom <i>Podbanj</i> .	GEO, MI11.
21	<i>Dražîna</i>	Ulica koja se proteže u smjeru zapad-istok, a nalazi se južno od ulice <i>Ivana Jakovčića</i> . Na svom istočnom završetku spaja se na <i>Uglicu</i> .	GEO.
22	<i>Ivăna Jăkovčića</i>	Ulica koja započinje na istočnom početku ulice <i>Vrtić</i> , vodi ka jugoistoku usporedno sa <i>Štrosmajerovom</i> .	GEO, WT.
23	<i>Vrtić</i>	Ulica koja se odvaja od ulice <i>Mate Valjata</i> i vodi ka jugoistoku.	GEO.
24	<i>Prerădovićeva</i>	Ulica južno od <i>Štrosmajerove</i> s kojom se usporedno proteže.	GEO, MI14.
25	<i>Štrösmajerova</i>	Duga ravna ulica koja od <i>Place</i> vodi ka jugoistoku i spaja se na cestu koja povezuje <i>Magistralu</i> s <i>Oštrom</i> .	GEO, MI9.
26	<i>Făranski Progôn</i>	Ulica južno od <i>Pod Fare</i> . Prije je to bio put za stoku.	GEO.
27	<i>Pod Făra</i>	Ulica južno od <i>Fare</i> koja započinje na križanju ulica <i>Filipa Pavešića</i> i <i>Faranski Progon</i> i vodi ka istoku te se spaja na ulicu <i>Hrvatskih Branitelja</i> .	GEO.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
28	<i>Fära</i>	Ulica te naselje i zemljište sjeverno od <i>Magistrale</i> u istoj dužini kao i ulica. Ulica odgovara dijelu <i>Magistrale</i> između zapadnoga skretanja za Kraljevicu kod INA-ine pumpne stanice i skretanja za ulicu <i>Vršina</i> .	GEO, LUZ 2020: 243–244.
29	<i>Kävranic</i>	Kratka ulica koja se neposredno iznad <i>Cimitera</i> odvaja od ulice <i>Klančina</i> . Vodi ka jugoistoku i spaja se na ulicu <i>Bakarački Put</i> .	GEO.
30	<i>Bākarački Pūt</i>	Ulica koja započinje na križanju <i>Magistrale</i> i ulice <i>Kalina</i> . Strmo se penje prelazeći preko brda <i>Kavranic</i> na čijem sljemenu skreće ka istoku i spušta se u <i>Bakarac</i> .	GEO.
31	<i>Sisačka</i>	Krivudava ulica koja se na samom početku <i>Bakaračkog Puta</i> od njega odvaja i vodi ka istoku.	GEO, MR.
32	<i>Hrvatskih Brānitelja</i>	Naselje istočno od ulice <i>Filipa Pavešića</i> i južno od <i>Magistrale</i> .	GEO.
33	<i>Vršina</i>	Duga ulica koja se odvaja od <i>Magistrale</i> , prelazi istoimeno brdo prema kojem je dobila ime i spaja se na cestu Kraljevica-Križišće.	GEO.
34	<i>Zahrüstica</i>	Ulica koja se odvaja od <i>Štrosmajerove</i> i vodi ka sjeveroistoku da bi negdje na polovici svoje dužine skrenula u smjeru istoka i kod benzinske pumpe <i>Petrola</i> spojila na <i>Magistralu</i> .	GEO.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
35	<i>Kovčnica</i>	Ulica koja započinje na istočnom završetku ulice <i>Ivana Jakovčića</i> , prelazi <i>Štrosmajerovu</i> i vodi ka sjeveru. Nakon pedesetak metara skreće prema istoku kao neasfaltirani put i spaja se na <i>Magistralu</i> pedesetak metara sjeverozapadno od križanja <i>Magistrale</i> i odvojka ceste za <i>Oštro</i> . Ulica većim dijelom prolazi kroz livade i nisko raslinje.	GEO.
36	<i>Žlibina</i>	Ulica koja od križanja <i>Štrosmajerove</i> i ceste <i>Magistrala-Oštro</i> vodi prema jugoistoku.	GEO.
37	<i>Ŭglica</i>	Ulica u predjelu <i>Banj</i> . Ranije je na tom mjestu bio krivudavi put koji je zaobilazio privatne posjede.	GEO, LUZ 2020: 92.
38	<i>Bānj</i>	Naselje u blizini kupališta na poluotoku <i>Oštro</i> i sve ulice u njemu. Omeđeno je ulicama: sa sjevera <i>Žlibinom</i> , s istoka <i>Uglicom</i> i s juga <i>Banjon</i> . Naselje je u blizini kupališta na poluotoku <i>Oštro</i> .	GEO.
39	<i>Podbānj</i>	Ulica koja započinje na zapadnom završetku <i>Šetališta Vladimira Nazora</i> , a na jugu se spaja s ulicom <i>Marijana Jurkovića</i> .	GEO.
40	<i>Ŭštro</i>	Pristupna cesta za turistički kamp na istoimenom poluotoku.	GEO.

BR.	TOPONIM	OPIS	IZVOR/ISPITANIK
41	<i>Milana Šenoë</i>	Ulica koja se odvaja od ulice <i>Oštro</i> , vodi ka jugu i spaja se s ulicom <i>Milutina Cihlara</i> .	GEO, ŠEN 2012: 192.
42	<i>Milutina Cihlara</i>	Ulica koja se proteže u smjeru zapad-istok. Započinje na križanju s onom <i>Milutina Cihlara</i> i spaja se s ulicom <i>Podbanj</i> .	GEO, MI10, TOI 2012: 123–124.
43	<i>Marijana Jürkovića</i>	Ulica koja započinje na južnom kraju ulice <i>Milana Šenoë</i> i vodi ka jugoistoku.	GEO, MI8.
44	<i>Jãvorišće</i>	Ulica koja započinje na južnom završetku ulice <i>Marijana Jurkovića</i> i vodi uz more ka istoku u smjeru <i>Uvale Skot</i> te stambeno naselje uz more jugoistočno od <i>Punte Lipica</i> .	GEO.
45	<i>Inglêžova Cěsta</i> <i>Englêžova Cěsta</i>	Cesta od uvale <i>Grabrova</i> do stare ceste za <i>Križišće</i> .	MŽ. MAN 2008: 25.

4. Semantičko-motivacijska klasifikacija kraljevičkih toponima

Toponimi Kraljevice razvrstani su prema motivacijskim poticajima koji su u najvećoj mjeri sudjelovali u oblikovanju toponimskoga lika i ovo je samo jedan od mogućih modela toponomastičke razradbe. Pristup klasifikaciji toponimijske građe prema motivacijskom kriteriju ugleda se na Brozović Rončević, Čilaš Šimpraga i Vidović (2011).

Svjesni smo činjenice da značenjska sistematizacija ponekad podrazumijeva višestruku motivaciju pojedinoga imena odnosno da bi se mnogi toponimi mogli razvrstati u više skupina. U ovom radu trudili smo se jednoznačno odrediti opis odnosno motivaciju imenovanja referenta, ali smo u određenim trenutcima zanemarili to pravilo kako bi dali više informacija o nekom lokalitetu (npr. u kategoriji *Toponomastički apelativi* uz toponim *Drážica* spominjemo toponime *Mãla Drážica* i *Görnja Drážica* iako ih sistematiziramo i u kategoriju *Toponimi određeni položajem ili odnosom prema drugim toponimima*). Na druge mogućnosti klasifikacije upozoravamo u podrubnim bilješkama.

4.1. Toponimi motivirani geomorfološkim odlikama zemljopisnoga objekta

4.1.1. Zemljopisni nazivi u toponimiji (toponomastički apelativi i izvedenice)²²

4.1.1.1. Toponomastički apelativi (i višečlanice čija je jedna od sastavnica toponomastički apelativ)

Bočina, Dräga, Drážica (Māla Drážica, Görnja Drážica), Dražina, Glavina, Klančina, Ledine, Plasine, Rüdine, Kičer, Vřh, Vršina.

Toponimski lik *Bočina* izveden je od praslavenskoga *bokъ 'strana'²³. Apelativ *bok* odnosi se na strmu padinu, najčešće obod udoline kojom se silazilo prema moru – što odgovara i stvarnom referentu (kameniti teren).²⁴ Apelativi *draga*, *dražica* i *dražina* upućuju na udoline koje su ujedno bile i prirodni prolazi prema naselju te su tipični mikoreljevni nazivi za krško područje, a oblici su izvedeni iz praslavenskoga *dorga 'dol, udolina, usjek među uzvisinama; krčevina'. U Kraljevici samo toponim *Dräga* označava kopneni referent odnosno udolinu od istočnoga ulaza u *Škver* u smjeru istoka. Toponimski likovi *Dražina*, *Māla Drážica* i *Görnja Drážica* odnose se na obalnu konfiguraciju značenja 'ulazak mora u kopno', tj. na uvale: *Dražina* obuhvaća naseljeni predio uz obalu i cijelu uvalu u kojoj se smjestilo naselje Kraljevica, *Māla Drážica* obuhvaća malu uvalu na sjevernom ulazu u *Škver*, a *Görnja Drážica* uvalu ispred Lučke ispostave.²⁵ Toponim *Glavina*, od praslavenskoga *glova, česta je toponimizirana metafora, označuje brežuljak na južnom dijelu *Svetoga Marka* o kojega se oslanja *Krčki most*.²⁶ Toponimski lik *Klančina* (< *kolnъcъ) odnosi se na strmi brijeg, a na terenu odgovara, danas, strmoj ulici koja vodi ka istoku i spaja se na *Bākarački Pūt*. Apelativi *ledina* (< *lędina), *plas* (< *plasa* 'čistina' < *polsa) i *rudina* (< *rudina* 'zaravan u kršu' < **rōdъ*²⁷) odraz su geomorfologije krša, pa su toponimi *Ledine* i *Rüdine* u Kraljevici prostrane čistine obrasle travom – neobrađene zemlje koje su služile za ispašu stoke ili kao zajedničke površine. Toponim *Plasine* uvala je na *Svetom Marku* u koju se ruši kamenje sa strmine u njenom neposrednom zaleđu stvarajući

²² U ovu su kategoriju uključene i toponimizirane metafore, odnosno »metafore koje lokalno stanovništvo ne precipira kao takve, već kao apelative za pojedine konfiguracije« (Skračić i Šprljan (uskoro)).

²³ Polazni oblici preuzeti su iz Matasović, Pronk, Ivšić i Brozović Rončević (2016), Matasović, Ivšić Majić i Pronk (2021), Vajs (1982) i Boerio (1829).

²⁴ »Tako je *bok* istodobno uvala, pašnjak izložen udarima bure ili pak brdo koje štiti od naleta sjevernoga vjetra.« (Brozović Rončević, Čilaš Šimpraga i Vidović 2011: 649).

²⁵ U jadranskoj je toponimiji apelativ *draga* uobičajen termin za uvalu, v. Skračić 1996, Šprljan 2013: 552, Skračić i Šprljan 2016: 323, Skračić i Šprljan (uskoro).

²⁶ U obalnoj toponimiji apelativ iz istoga sematičkog polja, npr. »*zaglav*, redovito označuje 'manji poluotok na čijem je vrhu obla uzvisina', ali nerijetko i 'zaobljeno brdašće'« (Brozović Rončević, Čilaš Šimpraga i Vidović 2011: 648).

²⁷ Skok 1973: 165.

tako zaravan. Zabilježen je i toponim *Kičer* koji se u kraljevičkom prostoru odnosi na uvalu s plažicom i stijenom iznad nje što odgovora tumačenju da se tim i sličnim toponimskim likovima imenuju kameniti brežuljci (kukovi, istaknute stijene).²⁸ Toponimi *Vr̂h* i *Vršina* najviše su točke reljefa, a predstavljaju brda prema katastarskoj općini Križišće.

4.1.1.2. Toponomastičke metafore

Böke, Brodăc, Jăzbenac/Jăzminac, Štrupăc, Žlibina.

Toponim *Böke*²⁹ (< mlet. *pl. bocche* < vlat. *bucca* ‘1. obraz 2. usta’)³⁰ kameniti je teren uz more ispresjecan suhozidima na kojem su se nekoć nalazili vinogradi, a uz obalnu crtu s brojnim uvalicama što je najvjerojatnije dalo ime referentu u blizini. *Brodăc*, rt s malim svjetionikom na sjevernoj strani *Svetoga Marka* se, prema obliku, može dovesti u vezu s brodicom ili malim pristanom, što bi bilo logično s obzirom na obalni položaj. Ipak, nedostatak dodatnih bilježaka onemogućuje sigurnu potvrdu takve motivacije. *Jăzbenac/Jăzminac* odnosi se na lokvu u sjevernom dijelu istoimenoga predjela. Danas je lokalitet pojilište divljih životinja. Motivacija je moguća u **žzvina* ‘jama, rupa u zemlji, plitka udolina’ što bi odgovaralo krškom terenu. Ispitanici kažu da se u prošlosti radilo o jarku kojim se oborinska voda slijevala u uvalu *Măla Drăžica*. Toponimski lik *Štrupăc* (u kraljevičkom govoru *štrupac* ima značenje ‘omanji, niski panj, *cok*’) određuje rt i plažu. Na tom je lokalitetu bila jedna od važnijih kraljevičkih ribarskih pošta te se pretpostavlja da je ime motivirano oblikom rta. Kraljevički toponim *Žlibina* (< **žlěbъ* < **želbъ*) motiviran je dijelom terena koji ima oblik žlijeba.

²⁸ Skok 1972: 79 dovodi u vezu s **kyka* prvodobno značenje ‘savinut, kriv’, dok Brozović Rončević, Čilaš Šimpraga i Vidović navode i drugo rješenje (bilj. 32, 2011: 647). U obliku *Čiker* pronalazimo ga i u toponimiji otoka Raba (Skračić i Šprljan (uskoro)), u obliku *kičěj* ‘litica’ zabilježen je i u grobničkom rječniku (Lukežić i Zubčić 2007: 306), a potvrđen je i lik *Kita* u imenima nekoliko vrhova u Lici (Mataija 2019: 445).

²⁹ Na prvi bi se pogled moglo činiti da toponim *Böke* predstavlja atipičan množinski oblik izveden od apelativa *bok* (istraživanju kraljevičkoga govora upravo je oblik *böki* zabilježen kao množinski oblik imenice *bök*). Međutim, držimo vjerojatnijim tumačenje da je riječ o množinskom obliku leksema *boka* što bi semantički odgovaralo referentu s brojnim uvalicama. Dodatnu potporu tome pruža i toponim *Pod Böke* (pri čemu se u kraljevičkoj toponimiji prijedlog *pod* upotrebljava uz akuzativ), koji implicira da je nominativ množine toponima ženskoga roda upravo oblik *Böke*. Jedninski oblik toponima *Boka* potvrđen je duž čitave jadranske obale (usp. *Bocca di Buccari*, Luzer 2018: 36; Vajs 1982: 317).

³⁰ Vajs 1982: 317.

4.1.2. Toponimi s obzirom na razmještaj, oblik i izgled tla ili vode

4.1.2.1. Toponimi prema hidrometeorološkim osobinama

Bûrni Kanāl, Maltĕmpo, Őstro, Tĭhi Kanāl, Tĭhova.

Bûrni Kanāl i *Tĭhi Kanāl* odnose se na dva morska prolaza. *Bûrni Kanāl* je kraći i nalazi se između otočića Sveti Marko i otoka Krka. Poznat je po velikim naletima bure. *Maltĕmpo* (< mlet. *mal tempo* ‘loše vrijeme’), kartografski: *Vinodolski kanal*, započinje kod Novog Vinodolskog, a završava kod rta *Šĭlo*, na južnom ulazu u *Bûrni Kanāl*.³¹ *Tĭhi Kanāl* nalazi se između kopna i otočića Sveti Marko i u njemu pušu vjetrovi iz pretežitog jugozapadnoga i zapadnoga smjera.³² Oba kanala spajaju Riječki zaljev i Vinodolski kanal. Dakle, imenovanje se temelji na meteorološkim i hidrografskim osobinama akvatorija. Toponimski lik *Őstro* motiviran je nazivom za južni vjetar, a označava rt izložen njegovu udaru. Toponimski lik *Tĭhova* označava kameniti teren i nisko raslinje istočno od *Boćine*. Vjerojatno je vezan za značenje ‘tiho mjesto, tišina, zaklon od vjetra’.

4.1.2.2. Toponimi koji označuju oblik i površinska svojstva tla ili vode (izravni i metaforični)

Pešćina/Pišćina, Rovĭna, Šćrbĭna/Šćerbĭna, Ŭglica.

Toponimski lik *Pešćina/Pišćina* odnosi se na plodno zemljište na kojem su nekad bili zasađeni vinogradi, a od ispitanika se dobio opis »*kalac* obzidan tesanim kamenom i zaštićen željeznom ogradom iz kojega voda istječe pišteći«. Apelativ *pištavac* odnosno »izvor: mjesto gdje voda piskavo izbija« u toponimskom liku *Pišćina* zabilježen je i na drugim područjima i najčešće se odnosi na vrela (Brozović Rončević 1997: 21; 1999: 40). Onomatopejsko podrijetlo se možda može primijeniti na oblik *Pišćina*, ali ne objašnjava oblik *Pešćina*. No kako piše Brozović Rončević »u nekim je toponimima došlo do značenjskoga naslanjanja na dvije osnove: od *pištati* i *pjesak* jer voda na izvoru usitnjavanjem kamena stvara pjesak, pa i blato te je kod mnogih mikrotoponima tipa *Pišćina*, *Pišćine*, *Pišćenica* nemoguće odrediti prvotnu motivaciju« (1999: 40).³³ Toponimski lik *Rovĭna*, etimološki povezan s izrovanošću tla (< *rovъ ‘jama’), u Kraljevici se odnosi na ulicu koja se zavojito spušta do obale. Za toponim *Šćrbĭna /Šćerbĭna* od ispitanika su se dobili sljedeći podatci »Livade i kameniti teren. Lokalitet se nalazi južno od ceste za otok *Krk*, istočno od *Rajinog sela* i sjeverno od *Stipančeva*. U prošlosti je bilo i nešto pašnjaka.« Isti lokalitet opisuje i Starac »Unutar manje prapovije-

³¹ U blizini, na otoku Krku odnosno na rtu Vošćica, nalazi se mletačka utvrda *Maltempo* s kraja 16. stoljeća.

³² Položaj tih dvaju kanala uvjetuje pojavu „mrtvoga mora“ u luci Kraljevica, što je doprinijelo i razvoju brodogradilišta upravo u tom dijelu Jadrana (Pomorska enciklopedija 1978: 112).

³³ U rapskoj se toponimiji oblici *Pešćāka*, *Pešćāvka*, *Pěšće* povezuju s pjeskovitim tlom odnosno sitnim kršem (Skračić i Šprljan (uskoro)).

sne gradine na vrhu Škabac između Križišća i Šmrike, nalazi se pećina Škrbina.« (2006: 77). Pretpostavljamo, dakle, da je riječ o kamenitom tlu izloženom eroziji na kojem se nalaze pukotine i usjeci. Stoga je toponim *Ščrbina/Ščerbina* vjerojatno motiviran pridjevom *ščrbav* značenja 'odlomljen, okrhnut, s oštećenim rubom'. Zabilježen je i toponim *Ūglica* koji označava mjesto gdje je ranije na tom mjestu bio krivudavi put koji je zaobilazio privatne posjede.³⁴

4.1.2.3. Toponimi motivirani postojanjem vode

Bānj, Bānjske Hrūste, Bānjski Kalcī, Briljēva/Briljēvo, Lōkvica, Kalīna.

Toponim *Bānj* (< mlet. *bagno* < lat. *balneum*) i njegove pridjevne izvedenice vezani su za lokalitet u kojem se sakuplja ili spremišti voda. Iako govorimo o lokalitetu na kojem se u bliskoj prošlosti otvorilo prvo kupalište u Kraljevici te bi ga se moglo uvrstiti u toponime motivirane ljudskom djelatnošću, na lokalitetu *Bānjski Kalcī*, u kojem *kalāc* ima značenje 'izvor koji brzo presuši ili uska jama u polju u kojoj se zadržava voda', nalaze se dvije vodospreme, pa toponime klasificiramo u ovu skupinu.³⁵ *Bānjske Hrūste* pak klasificiramo ovdje zbog veze s nosivom sastavnicom toponima. Što se tiče druge sastavnice toponima, apelativ *hrūsta* (< lat. *frustum*) označava kameniti teren s niskim raslinjem (u kraljevičkoj je toponimiji potvrđen još toponim *Zahrūstica / Za Hrūsticu*, v. 4.6.1.).³⁶ Toponimski lik *Briljēva/Briljēvo* odnosi se na pašnjak gdje se nekada napasala stoka. Moguće u vezi sa sljedećim: »korijen *brl vjerojatno je bio primarna hidronimijska osnova; usp. ukr. *bōrlo* 'močvara'« (Brozović Rončević 1999: 8). S uobičajenim toponimskim nastavkom *-jevo* značenje bi bilo 'močvarna livada, pašnjak uz vodu'. Ovaj toponim treba promatrati u svezi s toponimom *Sītovica* (v. 4.2.), čije je ime motivirano biljkom *sit* koja raste na močvarnim predjelima. Toponim *Kalīna* dobio je ime po velikom *kalcū* ('izvor koji brzo presuši ili uska jama u polju u kojoj se zadržava voda') zapremnine 500 m³ zatranom 1950. godine. Hidronim *Lōkvica* (< *lokva* 'zbiralište vode' < *loky) označuje lokalitet kamenitoga tla s jednom omanjom lokvom.

³⁴ U Bakarcu, Praputnjaku i Hreljinu *uglice* su uski zavojiti prolazi među kućama (Luzer 2020: 92).

³⁵ O važnosti vodosprema u Kraljevici govori i sljedeći podatak »Engleski putopisac Peter Evan Turnbull osvrnuo se 1836. godine na Kraljevicu: Mađari smatraju Rijeku svojom trgovačkom lukom, a na Kraljevicu gledaju kao na svoju ratnu luku, i to bolju za tu namjenu od bilo koje druge u carevom posjedu... Ipak, ima jedan nedostatak – uopće nema pitke vode. Tu nema izvora koji (kao u Bakru) izbijaju s dna, niti ih ima gore na obali, a nema ni vodenih tokova koji pritječu iz zaleđa. Sva potrebna pitka voda se ili skuplja u cisternama ili donosi iz Bakra. (Kostić 2006.)« <http://www.klub-susacana.hr/revija/clanak.asp?Num=69&C=21> (pristupljeno 13. listopada 2025.).

³⁶ »... sve naše *hrūste* i *hrūste* znače komad odvaljena kamena ili kamenito mjesto« (Vinja 1998: 202).

4.1.2.4. Toponimi koji se odnose na sastav i osobitosti tla ili vode

Melnice/Melina, Pesäk, Živica.

Toponimi *Melnice* odnosno *Melina*, izvedeni iz praslavenskoga *mělb ‘pijesak’, odnose se na pješčanu plažu, dok toponim *Pesäk* imenuje lokalitet na kojem je morsko dno pjeskovito i na tom se mjestu vadio pijesak. Hidronim *Živica* opisuje izvor vode na predjelu Kraljevice, a njegova nam etimologija govori da se radi o „živoj”, izvorskoj ili tekućoj vodi.

4.2. Toponimi motivirani biljnim pokrovom³⁷

4.2.1. Toponimi motivirani fitonimima

Dubnõ, Grabrõva, Jãvorišće, Lìpica, Šitovica.

Toponimski likovi *Dubnõ* (< *dǫbь ‘hrast’, lat. *Quercus ilex*) i *Grabrõva* (< *grabrь, lat. *Carpinus orientalis*) odnose se na isti lokalitet, uvalu u čijem se neposrednom zaleđu danas nalazi turističko naselje *Ůvala Skõt*. U prošlosti su tamo bili vinogradi, voćke i masline. Motiviranost je razvidna, ali nema potvrda o velikoj šumi primorskoga hrasta ili šumi primorskoga graba.³⁸ Fitonim *Jãvorišće* motiviran je lovorom (lat. *Laurus nobilis*) koji raste u čitavom obalnom pojasu. Toponimski lik *Lìpica*, izveden od *lipa* (lat. *Tilia*), vjerojatno je označavao mjesto gdje su rasla stabla lipe, premda danas lipa ondje nema. Lokalitet *Šitovica* odnosi se ledine i nisko raslinje te napušteno selo južno od *Briljèva* i omanju lokvu na istom predjelu koja ponekad presuši. Ispitanici se sjećaju da se na lokalitetima *Šitovica* i *Briljèva* napasala stoka. Toponim *Šitovica* motiviran je vegetacijskim obilježjem terena. Ime je motivirano imenom biljke *sit* (oštri sit, lat. *Juncus acutus*, ili primorski sit, lat. *Juncus maritimus*). Riječ je o busenastoj trajnici koja raste u primorskim bočatim močvarama (v. 4.1.2.4., toponim *Briljèva/Briljèvo*), a, iako su močvarni tipovi vegetacije rijetki u krškom okruženju, u blizini, na otoku Krku pronađeni su slični ekosustavi.³⁹

4.2.2. Toponimi motivirani hilonimima

Drmunì/Drmunè, Gaìna, Gãj, Trnõva.

Toponim *Drmunì/Drmunè* izravno upućuje na šumu; riječ *drmun* (< *drьmь, *drьma) ima paralelu u grčkom (bizantinskom) *drymou* ‘šuma’, a u slavenskom

³⁷ U radu se razlikuju „pravi“ *fitotoponimi*, nastali od naziva za biljke, i *hilonimi*, toponimi povezani s biljnim pokrovom, a izvedeni iz naziva za šumu, drvo, grm... («[...] toponimski likovi kojima se identificira sadržaj ‘šuma’ vrlo su brojni pa preporučujemo, po prijedlogu Mislave Bertoša, upotrebu termina *hilonim*, od grčkog *hyle* ‘drvo, šuma’...» (Skračić 2011: 110)).

³⁸ Ipak, za imenovanje nekad nije potrebna cijela šuma; na Dobrinjskom području toponim *Podglãbri* dobio je ime po »dva nevelika, ali stara grabova stabla« (Jelenović 1973: 291).

³⁹ Više o prirodnoj baštini u općini Omišalj na <https://omisalj.hr/o-omislju/prirodna-bastina> (pristupljeno 27. listopada 2015.).

je sloju manje poznata riječ za vrstu šume ili šipražje (Brozović Rončević i Pronk 2024: 98–99). U kraljevičkom je kraju lokalitet *Drmun̄i* nekad označavao šumovit predio, a danas je riječ o kamenjaru i niskom raslinju. Toponimski lik *Gāj* (< *gajь ‘uzgojeni šumarak’) odnosi se na predio ispresijecan prezidima na kojem se nalazila obradiva zemlja i gdje se uzgajala vinova loza, a južni dio lokaliteta je šumovit. Izvedeni oblik s toponimskim sufiksom, *Gaīna*, danas obuhvaća kameniti teren s niskim raslinjem, ali se ispitanici sjećaju da je na tom mjestu prije bio gaj. Toponim *Trn̄ova* nepoznatoga je fitonimnog postanja. O motiviranosti toponima po bilju može nam biti od koristi podatak da se lokalitet istočno od uvale također zove *Trn̄ova* i danas je riječ o kamenitom terenu s niskim raslinjem (u prošlosti, tamo su bili vinogradi i stabla badema). Pošto sa sigurnošću znamo samo da je danas na tom predjelu nisko raslinje, a ne znamo točno koja je biljka motivirala ime, toponim kategoriziramo s ostalim toponimima motiviranima nekim drugim elementom vezanim uz biljni pokrov.

4.3. Toponimi zoonimnoga postanja

Kāvranic̄.

U ovoj se skupini nalazi tek jedan zabilježeni toponim, *Kāvranic̄* (< *gavornъ, *kavornъ). U kraljevičkom kontekstu on označava kameniti brežuljak (i rt) koji na jugoistoku i putem *Bakaračkog puta* spaja Kraljevicu i Bakarac. U drugim dijelovima Hrvatske zabilježeni su brojni srodni oblici, primjerice *Kavran*, *Kavranovo*, *Gavranica*, *Gavranišće* i sl., koji redovito označuju brežuljke ili izdvojene stijene na kojima se gavrani gnijezde (usp. Luzer 2018: 35; Ružić Barbić 2004: 85; Skračić i Šprljan (uskoro)).

4.4. Toponimi motivirani ljudskom djelatnošću

4.4.1. Toponimi prema izgrađenim objektima, zdanjima

4.4.1.1. Toponimi prema pomorskim i gospodarskim objektima

Křčki Mōst / Mōst / Tītov Mōst, Lantērnica, Lantērna, Mūl, Rīva / Dōlnja Rīva / Gōrnja Rīva), Sanatōrij, Škvēr, Vēli Dōk, Vēli Zīd.

U ovoj su skupini većinom toponimi koji svjedoče o snažnom pomorsko-industrijskom identitetu Kraljevice. Toponimski likovi *Lantērna* i *Lantērnica* (< mlet. *lanterna* < lat. *laterna* ‘svjetiljka’) imenuju dva svjetionika i predio oko njih. *Lantērna* se nalazi na *Pūnti Ōstro* i sagrađena je 1872. godine, a *Lantērnica* je svjetionik na sjeveroistočnoj, suprotnoj strani, na ulazu u *Bākarsku vālu*. *Škvēr* (< mlet. *squero*) jedan je od najpoznatijih kraljevičkih toponima. Brodogradnja u Kraljevici spominje se već 1729. godine, a samo se ime prenijelo s mjesta na ustanovu, a zatim i na cijeli dio naselja. *Vēli Dōk* (< *dok* ‘plovni ili suhi objekt za dizanje brodova iz vode radi čišćenja i popravaka’) i *Vēli Zīd* označuju tehničke objekte

povezane s brodograđevnim kompleksom, dok *Mül* (< dalm. < lat. *moles* ‘gat’) i *Rîva* (*Dõlnja Rîva*, *Gõrnja Rîva*) pripadaju uobičajenom obalnom nazivlju. Toponimski lik *Môst* (*Křčki Môst* ili *Titov Môst*) odnosi se na most između kopna i otoka Krka preko otočića *Sveti Marko* koji je otvoren 1980. Do devedesetih godina nosio je ime *Titov Môst*, a nakon osamostaljenja Hrvatske preimenovan je službeno u *Křčki Môst*. Toponim *Sanatõrij* podsjeća na razdoblje kada je u Kraljevici djelovalo poznato lječilište uz more. Zgrada hotela *Liburnia* 1911. godine postaje Dječje oporavilište, a 1924. pretvara se najprije u bolnicu namijenjenu za liječenje zglobno-koštane tuberkuloze, a 1963. godine u Ortopedsku bolnicu Kraljevica, koja se zatvara 1991. godine.

4.4.1.2. Toponimi prema obrambenim objektima

Fortica, *Kaštěl*, *Turnác*.

Toponimi *Fortica* (< mlet. *fortezza* < lat. *fortia* ‘utvrda’), *Kaštěl* (< mlet. *castèlo* < lat. *castellum* ‘utvrda’) i *Turnác* (< vlat. *turnus* < lat. *turris* ‘toranj, kula’) podsjećaju na starije slojeve naselja i njegovu obrambenu funkciju. *Fortica* je tvrđava koja je u vrijeme Napoleona štitila ulaz u *Bakarski zaljev*. Na temeljima bivše tvrđave prvo je 1906. godine izgrađena *Vila Nirvãna*, a danas se u tim prostorima nalazi „Centar za rehabilitaciju *Fortica*”. Uz postojeću crkvu svetoga Nikole, zaštitnika kraljevičke župe, velikaška obitelj Zrinski u 15. stoljeću podiže *Kaštěl*, a sinonimna su imena za taj lokalitet *Mãli Kaštěl* i *Stãri Grãd*. *Turnác* je uzvisina na vrhu Vršine na kojoj je vjerojatno postojala osmatračnica.

4.4.2. Toponimi prema obitavalištima te javnim prostorima i putovima

Jãdranska Magistrãla, *Magistrãla*, *Nõvigrad* / *Nõvi Grãd*, *Nõvo Nãselje*, *Õbala Krãlja Tõmislava*, *Plãca*, *Sëlca*, *Skalinãda*, *Stãri Grãd*, *Stazõine*, *Šõtalište Vládimirã Nãzora*, *Turõtitička Cõtsta*, *Turõtitička Magistrãla*.

Toponimi ove skupine uglavnom odražavaju urbanizaciju i prostorno širenje Kraljevice u 20. stoljeću. Toponimski likovi *Magistrãla* odnosno *Jãdranska Magistrãla*,⁴⁰ *Turõtitička Magistrãla* ili *Turõtitička Cõtsta* upućuju na glavnu državnu cestu koja povezuje sjeverni i južni Jadran. Toponimski lik *Plãca* tradicionalno označuje središnji trg, prostor okupljanja i trgovine (službeno se zove *Zrĩnjski Trĩg*), dok toponim *Sëlca* svjedoči o starijem seoskom rasporedu naselja. *Skalinãda* (< *skala ‘stijena’) su stuba kojima se silazi od crkve *Sv. Mikule* do mora. *Stãri Grãd* (lokacija kaštela, izgrađen u 15. st.) i *Nõvigrad* / *Nõvi Grãd* (lokacija dvorca čiji su vlasnici bili Zrinski i Frankopani, a izgrađen je u 16. st.) čine semantički par koji odražava prostorni razvoj: stari utvrđeni dio pored crkve sv. Nikole i novije naselje nastalo uz dvorac. *Šõtalište Vládimirã Nãzora* i *Õbala*

⁴⁰ Toponim *Jãdranska magistrãla* nije autohtoni kraljevički toponim, nego službeno ime državne ceste D8. Češći je oblik *Magistrãla*.

*Králja Tõmislava*⁴¹ pripadaju toponimima novijega datuma, vezanima uz urbanišćke i komemorativne prakse 20. stoljeća. *Stazine* (< *stadza) je mreža pješačkih putova koji su nekada povezivali zaselke.

4.4.3. Toponimi prema gospodarskoj djelatnosti

4.4.3.1. Toponimi u svezi s poljoprivrednom djelatnošću

4.4.3.1.1. Toponimi u svezi s uzgojem kulture i tipovima obradivoga zemljišta

Vrtić, Vrtina.

U ovu skupinu pripadaju *Vrtić* i *Vrtina*, toponimi koji izravno potječu od apelativa *vrt*. Oba toponima svjedoče o starijem tipu sitne agrarne ekonomije, karakteristične za obalna naselja u kojima su vrtovi i vinogradi bili osnovni izvor hrane. Toponim *Vrtić* je danas izgrađeno naselje, ali se ispitanici sjećaju da je na tom mjestu nekad bio vrt. Na lokalitetu *Vrtina* je nekad bio veliki vrt, pašnjaci i omanji vinograd.

4.4.3.1.2. Toponimi u svezi s krčenjem zemljišta

*Läzi, Lazina, Põlicevi Läzi, Gäšparovi Läzi.*⁴²

Toponimski likovi *Läzi* (< *lazь ‘iskrčeno zemljište’) i *Lazina* motivirani su načinom iskorištavanja i prostornu organizaciju poljoprivrednih površina. Toponimi su izvedeni od apelativa *laz* ‘iskrčeno mjesto radi dobivanja obradiva tla’ (Šimunović 2005: 240). Takva su mjesta nastajala mukotrpnim krčenjem kamenita tla, pa toponimi nose jasnu memoriju o ljudskom radu i o naporu potrebitom da se krš privede kulturi. U kraljevičkoj prošlosti svi *lazi* (*Läzi, Lazina, Põlicevi Läzi, Gäšparovi Läzi*) odnose se na krčevine.

4.4.3.2 Toponimi u svezi s drugim gospodarskim djelatnostima

4.4.3.2.1. Toponimi u svezi s ribarstvom

Põšte.

Toponim *Põšte* potječe od ribarskoga termina *pošta* značenja ‘povoljan položaj za ribolov’ (< mlet. *posta* < lat. *positus* < *ponere*). U ovom korpusu riječ je o ribarskoj pošti, ali i pličini⁴³ na jugozapadnom dijelu Svetoga Marka.

---

⁴¹ Toponimi *Šétalište Vládímira Názora* i *Õbala Králja Tõmislava* mogli bi biti kategorizirani i u 4.5.3. Antroponimi u funkciji toponima.

⁴² Toponimi *Põlicevi Läzi* i *Gäšparovi Läzi* navedeni su i u 4.5.1.2. Toponimi od antroponima i gospodarskih naziva ili objekata.

⁴³ Pličina (basadura) je uzvisina morskoga dna s manjom dubinom od okolnoga područja, što je čini opasnom za navigaciju.

4.4.3.2.2. Toponimi u svezi s ostalim gospodarskim granama

Kováčnica, Macěl, Mälini.

Toponimi *Kováčnica* i *Macěl* motivirani su obrtničkom i prerađivačkom djelatnošću. *Kováčnica* je radionica u kojoj su se izrađivali i popravljali metalni predmeti. Takvi toponimi uobičajeni su u starim obalnim naseljima gdje je brodograđevna i ribarska oprema zahtijevala stalne popravke. *Macěl* (< mlet. *macelo* ‘klaonica’) pokazuje romanski utjecaj u lokalnoj toponimiji i mjesto je gdje se kla-la stoka; ujedno svjedoči o urbanom karakteru središta Kraljevice, koje je imalo svoje obrtničke funkcije. Toponim *Mälini* (< *мыльнъ ‘mlin’) uobičajeno upućuje na lokaciju gradskoga mlina, no u Kraljevici je riječ o kamenitoj obali na jugozapadnom dijelu *Svetoga Marka*. Naime, od kamenja s te lokacije izrađivali su se mlinski kamenovi.

4.4.4. Toponimi motivirani kulturnopovijesnim čimbenicima

4.4.4.1. Toponimi u svezi s upravnom vlašću, imovinsko-pravnim odnosima i školstvom

*Cärovo, Groföovski Mulič.*⁴⁴

Toponim *Cärovo* je jedan od najpoznatijih toponima Kraljevice, a motiviran je carevim infrastrukturnim zahvatom i osnivanjem luke 1728. godine, austrijskoga cara Karla VI. Habsburškog. Ime stoga ne označuje samo lokalitet, nego i razdoblje kada je Kraljevica imala status carskoga pomorskog središta. *Groföovski Mulič* motiviran je posjedničkim odnosima. Riječ je o gatu u uvali *Cärovo* koji je pripadao plemićkoj obitelji, najvjerojatnije grofu Petru Zrinskom.

4.4.4.2. Toponimi u svezi s mjesnom poviješću

Frankopânski Gräd.

Frankopânski Gräd srednjovjekovna je utvrda koju su Frankopani podigli na strateškom položaju iznad mora. Ime u sebi spaja povijesnu i lokalnu dimenziju: plemićko ime postalo je sinonim za fizički prostor (danas je najčešće u uporabi sinonimni antroponim u funkciji toponima *Frankopân*), ali i za razdoblje kada je Kraljevica bila sastavni dio frankopanskoga posjeda.

4.4.4.3. Toponimi u svezi s nacionalnom poviješću

Hřvatskih Bränitelja, Pähli Böraca.

Toponimi *Hřvatskih Bränitelja* i *Pähli Böraca* pripadaju skupini ojkonima i hodonima motiviranih nacionalnim povijesnim događajima. Riječ je o imenima kojima se u urbanoj toponimiji simbolički obilježava sjećanje na žrtve i doprinos pojedinaca ili skupina u povijesnim ratnim zbivanjima.⁴⁵

---

⁴⁴ Oba bi se toponima mogla kategorizirati i u 4.5.2.1. Toponimi od posvojnoga pridjeva.

⁴⁵ Pri tome valja imati na umu da politička tijela, koja su odgovarajućom uredbom imenovala

4.4.5. Toponimi uvjetovani duhovnim i vjerskim životom zajednice

4.4.5.1. Toponimi motivirani imenima kršćanskih svetaca

Svēti Mikùla / Svēti Nìkola, Svēti Mârko / Škōlj Svētoga Mârka.

Toponimski lik *Svēti Mikùla* (u novije vrijeme *Svēti Nìkola*) upućuje na crkvu i župu sv. Nikole, zaštitnika pomoraca. Crkva je izgrađena 1471., a nalazi se uz *Kaštēl* koji je u 15. stoljeću izgradila velikaška obitelj Zrinski (kaštel je povezan s dvorištem crkve). Toponimski lik *Svēti Mârko / Škōlj Svētoga Mârka* (< *školj* < mlet. *scogio*)⁴⁶ odnosi se na otočić između kopna i otoka Krka.

4.4.5.2. Toponimi po vjerskim zajednicama te crkvenim građevinama i posjedima

*Cimīter, Fära, Färanski progōn, Plovānov Stōl,*⁴⁷ *Pōpovo.*

U ovu skupinu ulaze toponimi koji su izravno povezani s crkvenom organizacijom i njezinim posjedima. *Cimīter* (< mlet. *cimiterio* < lat. *coemeterium* 'groblje') je staro mjesno groblje i predio oko njega. Groblje je izgrađeno 1796. s kapelicom Svete Katarine. Toponim *Fära* (< njem. *Pfarre* 'župa, plovanija') je zemljište koje je pripadalo župi, a uz navedeni toponim vezan je toponim *Färanski progōn*. Sastavnica *progon* se odnosi na put kojim se izgoni stoka (Nežić 2019: 138). Toponim *Plovānov Stōl* (< tal. *piovano* 'župnik') odnosi se na rt i zemljište između Kraljevice i Šmrike koji su pripadali hreljinskom župniku dr. Martinu Puškariću rođenom g. 1745. Uz more, na *Plovanoven stolu* bilo je mjesto druženja ribara. Za lokalitet *Pōpovo* nema informacija kome je pripadalo no vjerojatno je označavalo granice nekoga župnog zemljišta.

4.4.6. Toponimi u svezi s ostalim aktivnostima i djelatnostima zajednice

Māla Štrānga, Sušīlo.

Toponimski lik *Māla Štrānga* označava livade i kameniti teren sjeverno od križanje *Magistrale* i ceste za *Oštro*, ali i samo raskrižje na kojem je u prošlosti bila mitnica. Sastavnica *Štrānga* potječe od njemačke riječi koja označuje užu ili lanac (< njem. *Strang* 'debelo užu, konop') što je služilo kao fizička prepreka na cesti koja bi se uklanjala nakon plaćanja maltarine. Toponim *Sušīlo* ispitanici objašnjavaju kao vjetrovito mjesto podalje od obale gdje su žene sušile robu.⁴⁸

---

ulice, djeluju arbitrarno, što dijelom isključuje spontanu vezu između imenodavca i referenta kojem se ime dodjeljuje. Vrijedi i za ulice navedene u 4.5.3. Antroponimi u funkciji toponima.

⁴⁶ Vajs 1982: 301.

⁴⁷ Ovaj bi se toponim mogao kategorizirati i u 4.5.2.1. Toponimi od posvojnoga pridjeva.

⁴⁸ U drugim primorskim i povijesno ribarskim mjestima, npr. u Crikvenici i Selcu (usmena informacija) te Kolanu na otoku Pagu (Brozović Rončević, Čilaš Šimpraga i Vidović 2011: 662), toponim *Sušīlo* odnosi se na lokalitet uz obalu gdje su se sušile mreže i ribarski alati.

4.5. Toponimi antroponimnoga postanja

4.5.1. Višečlani toponimi antroponimnoga postanja

4.5.1.1. Toponimi od antroponima i zemljopisnoga naziva

Gaetânova Hrûsta / Gajetânova Hrûsta / Gajetânska Hrûsta, Jakovînov Põrat, Ŭvala Skõt.

Toponim *Gaetânova Hrûsta / Gajetânova Hrûsta / Gajetânska Hrûsta* stijena je na plaži *Carovo* s koje je ribar Gaetan Crnković običavao loviti ribu. *Jakovînov Põrat* (< mlet. *porto* < lat. *portus* ‘luka’) mala je uvala ili privez na jugozapadnom dijelu otočića *Sveti Marko*, vjerojatno motivirana imenom vlasnika. Toponim *Ŭvala Skõt* nosi ime vlasnika, Alexandera Scotta of Coldhousea⁴⁹ koji 30-tih godina 19. st. kupuje posjed u uvali *Dubnõ* odnosno *Grabrõva* na kojem podiže obiteljski ljetnikovac i ograđuje ga velikim polukružnim kamenim zidom. Na imanju je sagradio još konjušnicu i ribarsku kućicu.

4.5.1.2. Toponimi od antroponima i gospodarskih naziva ili objekata

Gãšparovi Lãzi, Põlicëvi Lãzi, Põlic Selõ / Põlicëvo Selõ, Rãinovo Selõ / Rëinovo Selõ, Rũžic Selõ, Tîtov Mõst, Vîla Nirvãna, Zrînjski Třg.

Toponimi s članom *lãzi* (*Gãšparovi, Põlicëvi*) upućuju na zaseoke i poljoprivredne parcele uz njih koje su pripadale određenim obiteljima. *Põlic Selõ / Põlicëvo Selõ, Rãinovo Selõ / Rëinovo Selõ* i *Rũžic Selõ* čine skupinu toponima koji označuju obrađivane zemlje (na njima su se uzgajale smokve, marelice, bademi, vinova loza, krumpir i žitarice), a imenovane su po rodovima koji su ih naseljavali. Toponimi *Tîtov Mõst* i *Zrînjski Třg* pripadaju novijem povijesnom sloju. Prvi potječe iz razdoblja socijalističke Jugoslavije i odražava ideološku praksu imenovanja po državnim vođama⁵⁰, dok se *Zrînjski Třg* poziva na plemićku tradiciju i kulturni simbolizam obitelji Zrinski.

U ovu skupinu kategoriziramo i toponim *Vîla Nirvãna* za koje bi se na prvi pogled moglo pomisliti da je motiviran duhovnim i simboličkim pojmom *nirvane* što bi se metaforički moglo preslikati na mir i odvojenost od svakodnevice u vili koja je izgrađena na temeljima bivše tvrđave, *Fortice*, 1906. godine. No, žensko ime Nirvana relativno je često na Sjevernom Jadranu. Uzmemo li u obzir da su se vile najčešće imenovalе ženskim imenima, vjerojatnije nam je ovo objašnjenje, ali nemamo pisanih ni usmenih potvrda za tu tvrdnju.

---

⁴⁹ Alexander Scott of Coldhouse (1793. – 1860.).

⁵⁰ Most je otvoren dva mjeseca nakon smrti Josipa Broza Tita, čije je ime i nosio sve do devedesetih.

4.5.1.3. Toponimi od antroponima i dromonima

Inglêžova Cèsta / Englêzova Cèsta, Skäle Monsinjôra Mîje Likovića.

Inglêžova Cèsta bila je prilazni put do posjeda i obiteljskoga ljetnikovca Aleksandra Scotta, Engleza koji je u 19. stoljeću živio u Kraljevici. *Skäle Monsinjôra Mîje Likovića*⁵¹ novijega su datuma i imenovane su u znak poštovanja prema mjesnom svećeniku.

4.5.2. Jednočlani toponimi antroponimnoga postanja

4.5.2.1. Toponimi od posvojnoga pridjeva

Ārčaninova, Frankopānska, Fōlkovo, Furlānovo, Hōmolićevo, Kāšićevo, Mērlovo, Mižōlovo, Prerādovićevo, Rāndićeva, Rumbāčevo, Sisačka, Stānićevo, Stipānčevo, Škābrlovo, Štrōsmajerova, Tūrkovićevo.

Ārčaninova, Frankopānska, Prerādovićevo, Rāndićeva, Štrōsmajerova i *Tūrkovićevo* pripadaju skupini hodonima,⁵² ulica imenovanih po poznatim osobama: Vatroslavu Arčaninu⁵³, Frankopanima, Petru Preradoviću, Jakovu Randiću⁵⁴, Josipu Jurju Strossmayeru, Vjenceslavu Turkoviću⁵⁵. Toponim *Hōmolićevo* motiviran je prezimenom Petra Homolića⁵⁶, lučkoga kapetana i kaštalda Župe sv. Nikole, a *Mērlovo* moguće prezimenom *Merlo* (inače specifičnom za crikvenički kraj). *Fōlkovo, Furlānovo, Rumbāčevo, Stānićevo* i *Stipānčevo* također upućuju na prezimena obitelji koje su imale posjede ili kuće na tim lokalitetima. Jedina kraljevička ulica koja se zove po nekom gradu je *Sisačka*, a razlozi imenovanja bili su nedefinirane političke prirode. Lokalitet *Mižōlovo* odnosi se na sjenoškoše, livade, nisko raslinje. Na sjeveroistoku graniči s katastarskom općinom Križišće. Toponim *Škābrlovo* nalazi se sjeveroistočno od uvale *Tiha*, a riječ je o pašnjacima (*umejkima*) i šumici.

---

⁵¹ Mijo Liković bio je dugogodišnji kraljevički župnik. Autor je knjige *Iz prošlosti Kraljevice (1790.-1990.)*.

⁵² Hodonomastički apelativ *ulica* izostavlja se u ovim i u dijelu antroponima u funkciji toponima.

⁵³ Vatroslav Arčanin bio je brodograditelj (Kraljevica, 1. 2. 1823. – Kraljevica, 26. 8. 1901.). Sa gradio je 21 jedrenjak. Obitelj Arčanin imala je značajnu ulogu u izgradnji kupališta i promicanju turizma u Kraljevici. Mandekić i Liković navode ga kao Arčanin.

⁵⁴ Jakov Randić (Kostrena, Sveta Barbara 29. 4. 1811. – Kraljevica 19. 2. 1905.) bio je župnik u Kraljevici (1857. – 1895.). Uz pastoralni rad bio je posvećen odgoju školske mladeži. Osnivač je kraljevičke čitaonice i njen prvi predsjednik.

⁵⁵ Vjenceslav Turković (Kraljevica, 28. 9. 1826. – Karlovac, 30. 4. 1902.), veletrgovac drvetom i brodovlasnik i zastupnik u Hrvatskom saboru. Unaprijedio je naslijeđeno brodogradilište u Kraljevici i u njemu pokrenuo gradnju velikih jedrenjaka.

⁵⁶ Petar pl. Homolić (umro 1841.) u Kraljevici je bio lučki kapetan i crkveni kaštald te ravnatelj bolnice za „škrljevsku” bolest (1820.).

4.5.3. Antroponimi u funkciji toponima

Fölkö, Frankopān, Nirvāna, Prāvdice, Radovānj.

Brāće Rādića, Filipa Pāvešića, Ivāna Jākovčića, Mārijana Jūrковиća, Māte Valjāta, Milana Šēnoe, Milutina Čihlara.

Toponim *Frankopān* motiviran je povijesno utemeljenim vezama između plemićke obitelji Frankopan i naselja Kraljevice, toponim *Prāvdice* motiviran je kraljevičkim prezimenom Pravdica⁵⁷, a *Fölkö* vjerojatno upućuje na osobno ime ili nadimak (češće se za lokalitet upotrebljava *Fölkovo*). Cijeli rt na kojem se nalazi *Vila Nirvāna* imenovan je *Nirvāna* (iako je još u uporabi i stariji toponim *Pod Frankopān* za isti predio), a pretpostavljamo da je ime vile motivirano ženskim osobnim imenom Nirvana (v. 4.5.1.2.). Toponim *Radovānj* najvjerojatnije je motiviran osobnim imenom Radovan⁵⁸, moguće kao ime posjednika lokaliteta (nekad su tamo bili brojni vinogradi), ali nemamo pisanih ni usmenih potvrda za tu tvrdnju. U ovu smo skupinu kategorizirali i ulice u kojima se prvi dio toponima, sastavnica *ulica*, najčešće ne izriče, a izriče se samo imenska formula: *Brāće Rādića, Filipa Pāvešića*⁵⁹, *Ivāna Jākovčića*⁶⁰, *Mārijana Jūrковиća*⁶¹, *Māte Valjāta*⁶², *Milana Šēnoe*⁶³, *Milutina Čihlara*⁶⁴.

4.6. Odnosni toponimi

4.6.1. Toponimi određeni položajem ili odnosom prema drugim toponimima

Dōlnja Rīva, Gōrnja Rīva, Gōrnja Drāžica, Māla Drāžica, Māli Kaštēl, Mālo Visōko, Medomišljina/Medomišalj, Nōva Kraljēvica, Pod Bānj / Podbānj, Pod Bōke, Pod Fāra, Pod Frankopān, Pod Vršīnu, Priko Klančīne, Vēlo Visōko, Vēla Plāža, Zahrūstica / Za Hrūsticu, Zād Grabrōve / Za Grabrōvo / Za Grabrōva, Zād Kraljēvice, Zatakāle / Zād Takāle.

⁵⁷ Prezime Pravdica je hrvatsko prezime, najčešće zabilježeno u okolici Kraljevice i Rijeke.

⁵⁸ Pridjev *rād* »neobično bogato je zastupljen u antroponimiji i toponimiji« (Skok III: 94).

⁵⁹ Filip Pavešić (Kraljevica, 24. 5. 1902. – Rijeka, 19. 2. 1982.) bio je istaknuti borac u NOB-u.

⁶⁰ Ivan Jakovčić Hijacintov, orguljaš i zborovođa crkvenoga zbora i dirigent gradskoga zbora (Kraljevica, 1875. – Kraljevica, 1925.). Godine 1894. osnivaio je *Hrvatsko glazbeno društvo „Zvijezda Danica“*.

⁶¹ Marijan Jurković, književni kritičar i esejist (Kraljevica, 13. 3. 1906. – Beograd, 13. 5. 1966.) bio je lijevo orijentirani intelektualac, bavio se izdavaštvom, prevodio s ruskog, njemačkog i talijanskog jezika, objavio knjige kritika i eseja o Vjenceslavu Novaku i Anti Kovačiću.

⁶² Mato Valjato zvani Matijac bio je vrijedni općinski načelnik Kraljevice (1873. – 1903.), zastupnik u županijskoj skupštini i mjesni sudac.

⁶³ Dr. Milan Šenoa (1869. – 1961.), hrvatski geograf i književnik iz Zagreba, stariji je sin Augusta Šenoa. U Kraljevici je 1912. napisao *Kvarnerske pripovijesti*. U nju je dolazio tijekom 73 godine. God 1960. imenovan je počasnim građaninom Kraljevice.

⁶⁴ Milutin Cihlar Nehajev, književnik, novinar i gimnazijski profesor (Senj, 25. 11. 1880. – Zagreb, 7. 4. 1931.), po majci Ludmili Milici rođenoj Polić je Kraljevčan. Često je boravio u kući Polićevih.

Odnos među referentima (a time i među toponimima) u ovoj se podskupini iskazuje pridjevima (*dolnja, gornja, mala, nova, vela*). U analiziranom korpusu zabilježeni su parovi toponima s antonimnim pridjevskim parnjacima kao sastavnicama (*Dōlnja Rīva – Gōrnja Rīva, Mālo Visōko – Vēlo Visōko*). U toponimima ove podskupine na položaj se referenta upućuje izrazom tvorenim od prijedloga *pod, za(d), priko* i već potvrđenoga toponima: *Pod Bānj / Podbānj, Pod Bōke, Pod Fāra, Pod Frankopān, Pod Vršīnu* označuju mjesta smještena ispod uzvisina, dvoraca ili drugih referentnih točaka, a *Zād Grabrōve / Za Grabrōvo / Za Grabrōva, Zahrūstica / Za Hrūsticu, Zād Kraljēvice* opisuju prostore smještene „iza” određenoga mjesta. Lokalitet *Medomišljina/Medomišalj* odnosi se na šumovito brdo sa stjenovitim vrhom visine 186 m koje dominira Bakaračkim Dolom. Na njemu je industrijska zona. Vidljivo je da je toponim tvoren od prijedloga *med* i osnove *Omišalj*, imena koji se »...izvodi od ilirske osnove *almissa (*alimissa) ‘hrid’, ‘litica’... romanskim (veljotskim) načinom oblikovan deminutiv sa sufiksom *-ell(u)* dodan liburnijskoj imenskoj osnovi« (Šimunović 2013: 173). Opisan se predio, dakle, opisuje *među hridima / među stijenama* (više u Luzer 2020: 212–213). Toponimski lik *Zatakāle / Zād Takāle* odnosi se na položaj kraljevičkoga lokaliteta koji se nalazi na međi s katastarskom općinom Bakarac. Na Salvatorovoj karti današnja kraljevička uvala *Cārovo* označena je imenom *Takāla*.⁶⁵ Istu uvalu spominje i Hirc: »S druge strane [op. a. *Kāvranīca*] prema Kraljevici... tu je more stvorilo dragu Takala... [iznad nje] uzdiže se na pećinama crkvice majke Božje.« (1996: 113). U zaleđu navedene drage nalaze se pećine, odnosno strme stijene s kojih se također odronjavalo kamenje, pa se pretpostavlja da je uvala po tome dobila ime. To što se toponim nalazi na međi s katastarskom općinom Bakarac objašnjava sinonimni toponim *Zād Kraljēvice*.⁶⁶

4.6.2. Zemljopisna imena od drugih toponima

Bākarački Pūt, Bribīrske Selā, Pūnta Kāvranīć, Pūnta Smokvīna, Ūvala Kraljēvica.

Zemljopisna imena nastala od drugih toponima uglavnom su dvočlana te su najčešće tvorena ili od posvojnoga pridjeva i imenice: *Bākarački Pūt, Bribīrske*

⁶⁵ U blizini se nalazi još jedan toponim istoga imena. Toponim *Takāla* (< *takat* se ‘kotrljati se, valjati se’ < *tekti) predstavlja jedan od najvažnijih svjedoka vinogradarske tradicije na prostoru Bakra. Riječ je o izrazito strmom kultiviranom predjelu bakarskoga zaljeva, s nizom kamenih terasa, *prezida*, među kojima se uzgajala (i u novije vrijeme se ponovo uzgaja) vinova loza. Ime je motivirano valjanjem kamenja po obronku (više vidi u Luzer 2020: 44–48). U literaturi se netočno prenosi kako su se po strmini *Takāl* valjali trupci, odnosno drva dovožena iz Gorskoga kotara.

⁶⁶ Složeni toponimi često su sekundarno formirani. Najvjerojatnije je toponim *Zahrūstica / Za Hrūsticu* nekad postojao i u nesloženom obliku, ali je pretpostavljeni toponim *Hrustica nestao ili je zaboravljen (više u Skračić i Šprljan (uskoro)). U ovu kategoriju možemo svrstati i toponim *Medomišljina/Medomišalj*, a u povijesnim je vrelima potvrđeno da je toponim *Zatakāle / Zād Takāle* postojao i u nesloženom obliku.

Selà ili od dviju imenica od kojih prva ima funkciju apozicije: *Pūnta Kāvranic* (< mlet. *ponta* < lat. *puncta* 'rt'), *Pūnta Smokvīna*, *Ūvala Kraljēvica*.

5. Zaključak

Toponimija Kraljevice predstavlja višeslojni odraz povijesnih, gospodarskih i kulturnih procesa koji su oblikovali identitet ovoga primorskog grada. Povijesni pregled pokazuje da je svako razvojno razdoblje, od gradnje kaštela u 15. i 16. stoljeću, preko brodogradnje u 18. i 19. stoljeću, do turističkoga uspona na prijelazu u 20. stoljeće, ostavilo prepoznatljiv trag u imenima prostora. Demografske promjene, poput porasta stanovništva u drugoj polovici 20. stoljeća i njegova kasnijeg pada, također se odražavaju u toponimiji kroz pojavu novih hodonima i gubitak značenja agrarno motiviranih imena.

Poljoprivreda i stočarstvo, iako danas gotovo nestale djelatnosti, ostavile su snažan sloj toponima koji svjedoče o prijašnjoj upotrebi prostora (*Lāzi*, *Vrtič*). Ribarstvo i brodogradnja, s druge strane, motivirali su toponime koji i dalje imaju vitalnu funkciju u kolektivnoj memoriji (*Škvēr*, *Věli Dòk*). Turistički razvoj i kulturno-povijesna baština oblikovali su hodonime posvećene znamenitim osobama (*Frankopānska*, *Tūrkoviceva*) i memorijalne točke (*Zrīnjski Třg*, *Ōbala Krālja Tòmislava*).

Provedena semantičko-motivacijska klasifikacija pokazuje da je najveći broj imena motiviran prirodnim obilježjima prostora (reljef, uvale, rtovi, izvori, lokve), dok snažan sloj čine i toponimi povezani s ljudskim djelatnostima, osobito ribarstvom i brodogradnjom. Antroponimski hodonimi potvrđuju važnost pojedinaca i obitelji u lokalnoj zajednici, dok memorijalna imenovanja naglašavaju kulturno-povijesnu dimenziju identiteta mjesta.

Kraljevička toponimija, sagledana u cjelini, svjedoči o trajnoj isprepletenosti prirodnoga okoliša i ljudske djelatnosti. Ona funkcionira kao svojevrsni „povijesni leksikon prostora” u kojem se čuvaju tragovi gospodarskih praksi, društvenih promjena, kulturnih utjecaja i političkih odnosa.

Dodatak 1. Zbirno kazalo toponima

Zbirno kazalo obuhvaća sve toponime zabilježene u trima predjelima (KR1, KR2 i KR3), a izloženo je abecednim redom. Svaki toponim naveden je zajedno s odgovarajućim predjelom i pripadajućim brojem na karti, čime se osigurava brza orijentacija unutar korpusa.

Uz identične toponimske likove koji označavaju različite referente, u zagradi su navedeni referenti (npr. *Cărovo* (naselje) i *Cărovo* (uvala)). Kad isti referenti imaju različite toponimske likove, uputnica upućuje korisnika na učestaliji lik, u pravilu onaj koji se koristi u svakodnevnom govoru (npr. *Zrīnjski Třg Plăca*).

Među navedenim toponimima ima i nekoliko njih iz rubnih predjela koji prelaze u susjedne katastarske općine Bakarac, Šmrika, Križišće i Omišalj, koje se nalaze neposredno uz granicu katastarske općine Kraljevica. Njihovo uvrštavanje važno je radi cjelovitoga prikaza toponimijske mreže i mogućnosti usporedbe s okolnim predjelima.

TOPONIM	PREDIO	BROJ
<i>Ārčaninova</i>	KR3	19
<i>Băkarački Pūt</i> (cesta)	KR1	27
<i>Băkarački Pūt</i> (ulica)	KR3	30
<i>Bānj</i> (naseljeni predio)	KR2	5
<i>Bānj</i> (ulica)	KR3	38
<i>Bānjske Hrūste</i>	KR2	25
<i>Bānjski Kalčĭ</i>	KR2	3
<i>Bočĭna</i>	KR2	16
<i>Bōke</i>	KR2	17
<i>Brăće Rădića</i>	KR3	17
<i>Bribĭrske Selă</i>	KR2	41
<i>Briljĕva</i>	KR2	29
<i>Briljĕvo</i> → <i>Briljĕva</i>	KR2	29
<i>Brodăc</i>	KR2	60
<i>Būrni Kanāl</i> → <i>Maltĕmpo</i>	KR2	54
<i>Cărovo</i> (uvala)	KR1	13
<i>Cărovo</i> (državna cesta)	KR3	2
<i>Cărovo</i> (naselje)	KR1	9

TOPONIM	PREDIO	BROJ
<i>Cärovo</i> (ulica)	KR3	3
<i>Cimīter</i>	KR3	10
<i>Dölnja Rīva</i>	KR1	58
<i>Dräga</i>	KR1	50
<i>Dražīna</i> (zemljište i naseljeni predio)	KR1	37
<i>Dražīna</i> (uvala)	KR1	60
<i>Dražīna</i> (ulica)	KR3	21
<i>Drmunë</i> → <i>Drmuni</i>	KR2	30
<i>Drmuni</i>	KR2	30
<i>Englëzova Cësta</i> → <i>Inglëžova Cësta</i>	KR3	45
<i>Fära</i> (zemljište i naselje)	KR1	28
<i>Fära</i> (ulica)	KR3	28
<i>Färanski Progön</i>	KR3	26
<i>Fīlipa Pāvešića</i>	KR3	12
<i>Fōlko</i> → <i>Fōlkovo</i>	KR1	32
<i>Fōlkovo</i>	KR1	32
<i>Fortīca</i>	KR1	14
<i>Frankopān</i>	KR1	17
<i>Frankopānska</i>	KR3	15
<i>Frankopānski Grād</i> → <i>Frankopān</i>	KR1	17
<i>Furlānovo</i>	KR2	39
<i>Gaetānova Hrusta</i>	KR1	5
<i>Gaiņa</i>	KR1	39
<i>Gajetānova Hrusta</i> → <i>Gaetānova Hrusta</i>	KR1	5
<i>Gajetānska Hrusta</i> → <i>Gaetānova Hrusta</i>	KR1	5
<i>Gāšparovi Lāzi</i>	KR2	15
<i>Glavīna</i>	KR2	53
<i>Görnja Drāžica</i>	KR1	20
<i>Görnja Rīva</i>	KR1	16
<i>Grabröva</i> (kamenjar)	KR2	47

TOPONIM	PREDIO	BROJ
<i>Grabròva</i> (uvala)	KR2	50
<i>Grofòvski Mulič</i>	KR1	12
<i>Hòmolićevo</i> (naselje)	KR1	19
<i>Hòmolićevo</i> (ulica)	KR3	7
<i>Hřvatskih Brànitelja</i>	KR3	32
<i>Inglěžova Cěsta</i>	KR3	45
<i>Ivàna Jàkovčiča</i>	KR3	22
<i>Jàdranska Magistràla</i> → <i>Magistràla</i>	KR3	1
<i>Jakovinov Pòrat</i>	KR2	57
<i>Jàvorišće</i> (naselje)	KR2	1
<i>Jàvorišće</i> (ulica)	KR3	44
<i>Jàzbenac</i> (lokva) → <i>Jàzminac</i> (lokva)	KR2	28
<i>Jàzbenac</i> (nisko raslinje i kamenjar) → <i>Jàzminac</i> (nisko raslinje i kamenjar)	KR2	27
<i>Jàzminac</i> (nisko raslinje i kamenjar)	KR2	27
<i>Jàzminac</i> (lokva)	KR2	28
<i>Kalìna</i> (nisko raslinje, kamenjar)	KR2	22
<i>Kalìna</i> (ulica)	KR3	9
<i>Kàšičevo</i>	KR2	42
<i>Kaštěl</i>	KR1	24
<i>Kàvranić</i> (brdo)	KR1	6
<i>Kàvranić</i> (rt) → <i>Pũnta Kàvranić</i>	KR1	2
<i>Kàvranić</i> (ulica)	KR3	29
<i>Kičer</i>	KR2	20
<i>Klančĩna</i> (cesta) → <i>Priko Klančĩne</i>	KR1	7
<i>Klančĩna</i> (ulica)	KR3	11
<i>Kováčnica</i> (ulica)	KR3	35
<i>Kováčnica</i> (zemljište, nisko raslinje)	KR1	46
<i>Křčki Most</i> → <i>Môst</i>	KR2	52
<i>Lantěrna</i>	KR1	57

TOPONIM	PREDIO	BROJ
<i>Lantěrnica</i>	KR1	1
<i>Lăzi</i>	KR1	49
<i>Lazîna</i>	KR2	23
<i>Ledîne</i>	KR1	52
<i>Lîpica</i>	KR1	47
<i>Lökvetica</i>	KR2	4
<i>Macěl</i>	KR1	3
<i>Magistrâla</i>	KR1	8
<i>Magistrâla</i>	KR3	1
<i>Mâla Drăžica</i>	KR1	35
<i>Mâla Štrânga</i>	KR2	9
<i>Mâli Kaštěl</i> → <i>Kaštěl</i>	KR1	24
<i>Mălini</i>	KR2	56
<i>Mâlo Visòko</i> i <i>Vèlo Visòko</i>	KR1	10
<i>Maltěmpo</i>	KR2	54
<i>Mărijana Jŭrkovića</i>	KR3	43
<i>Mâte Valjâta</i>	KR3	18
<i>Medomšalj</i> → <i>Medomšljina</i>	KR2	43
<i>Medomšljina</i>	KR2	43
<i>Melîna</i> → <i>Melnîce</i>	KR1	55
<i>Melnîce</i>	KR1	55
<i>Měrlovo</i>	KR1	45
<i>Mîlana Šênoe</i>	KR3	41
<i>Mîlutina Cîhlara</i>	KR3	42
<i>Mizôlovo</i>	KR2	44
<i>Môst</i>	KR2	52
<i>Mûl</i>	KR1	21
<i>Nirvâna</i>	KR1	15
<i>Növa Kraljěvica</i> → <i>Frankopăn</i>	KR1	17
<i>Növi Grâd</i> → <i>Frankopăn</i>	KR1	17

TOPONIM	PREDIO	BROJ
<i>Növigrad</i> → <i>Frankopān</i>	KR1	17
<i>Növo Nāselje</i> → <i>Hömolicevo</i>	KR1	19
<i>Növo Nāselje</i> → <i>Hömolicevo</i>	KR3	7
<i>Öbala Krälja Tömlava</i> (obala) → <i>Rîva</i>	KR1	16
<i>Öbala Krälja Tömlava</i> (ulica) → <i>Rîva</i>	KR3	4
<i>Östro</i> (kupalište)	KR1	51
<i>Östro</i> (rt)	KR1	56
<i>Östro</i> (ulica)	KR3	40
<i>Pālih Bōraca</i>	KR3	13
<i>Pesāk</i>	KR1	53
<i>Peščina</i> (zemljište, nisko raslinje) → <i>Pišćina</i> (zemljište, nisko raslinje)	KR1	42
<i>Peščina</i> (kalac) → <i>Pišćina</i> (kalac)	KR1	43
<i>Pišćina</i> (zemljište, nisko raslinje)	KR1	42
<i>Pišćina</i> (kalac)	KR1	43
<i>Pläca</i>	KR3	16
<i>Plasine</i>	KR2	60
<i>Plovānov Stöl</i>	KR2	50
<i>Pod Bānj</i>	KR2	2
<i>Pod Bōke</i>	KR2	19
<i>Pod Fāra</i> (naselje)	KR1	26
<i>Pod Fāra</i> (ulica)	KR3	27
<i>Pod Frankopān</i> → <i>Nirvāna</i>	KR1	15
<i>Pod Vršinu</i>	KR1	44
<i>Podbānj</i>	KR3	39
<i>Pölic Selö</i>	KR2	6
<i>Pölicevi Läzi</i>	KR1	48
<i>Pölicevo Selö</i> → <i>Pölic Selö</i>	KR2	6
<i>Pöpovo</i>	KR2	46
<i>Pöšte</i>	KR2	59

TOPONIM	PREDIO	BROJ
<i>Prãvdice</i>	KR2	7
<i>Prerãdoviãeva</i>	KR3	24
<i>Priko Klanããine</i>	KR1	7
<i>Pũnta Kãvraniã</i>	KR1	2
<i>Pũnta Smokvĩna</i>	KR2	18
<i>Radovãnj</i>	KR2	45
<i>Rãinovo Selõ</i>	KR2	14
<i>Rãndiãeva</i>	KR3	8
<i>Rẽinovo Selõ → Rãinovo Selõ</i>	KR2	14
<i>Rĩva</i>	KR3	4
<i>Rovĩna</i>	KR3	5
<i>Rũdine</i>	KR1	40
<i>Rumbããevo</i>	KR2	40
<i>Rũziã Selõ</i>	KR2	10
<i>Sanatõrij</i>	KR1	18
<i>Sẽlca</i>	KR2	35
<i>Sĩsaãka</i>	KR3	31
<i>Sĩtovica (ledine, nisko raslinje)</i>	KR2	31
<i>Sĩtovica (lokva)</i>	KR2	32
<i>Skãle Monsinjõra Mĩje Likoviãa → Skalinãda</i>	KR1	22
<i>Skalinãda</i>	KR1	22
<i>Stãniãevo</i>	KR1	38
<i>Stãri Grãd → Kaštẽl</i>	KR1	24
<i>Stazĩne</i>	KR2	24
<i>Stipãnãevo</i>	KR2	26
<i>Štrõsmajerova</i>	KR3	25
<i>Sušĩlo (livade, nisko raslinje)</i>	KR1	25
<i>Sušĩlo (ulica)</i>	KR3	14
<i>Svẽti Mãrko</i>	KR2	56
<i>Svẽti Mikũla</i>	KR1	23

TOPONIM	PREDIO	BROJ
<i>Svėti Nìkòla</i> → <i>Svėti Mikùla</i>	KR1	23
<i>Šćerbìna</i> → <i>Šćrbìna</i>	KR2	13
<i>Šćrbìna</i>	KR2	13
<i>Šétalište Vlädimira Nãzora</i>	KR3	20
<i>Škãbrlovo</i>	KR2	34
<i>Škõlj Svëtoga Mârka</i> → <i>Svėti Mârko</i>	KR2	57
<i>Škvēr</i>	KR1	36
<i>Štrupãc</i>	KR1	54
<i>Tìhi Kanãl</i>	KR2	52
<i>Tìhova</i>	KR2	21
<i>Tìtov Mòst</i> → <i>Mòst</i>	KR2	51
<i>Trnõva</i> (zemljište, nisko raslinje)	KR2	37
<i>Trnõva</i> (uvala)	KR2	38
<i>Turìštička Cěsta</i> → <i>Magistrãla</i>	KR3	1
<i>Turìštička Magistrãla</i> → <i>Magistrãla</i>	KR3	1
<i>Türkovićeva</i>	KR3	6
<i>Turnãc</i>	KR1	29
<i>Ûglica</i>	KR3	37
<i>Ûvala Kraljèvica</i> → <i>Dražìna</i>	KR1	60
<i>Ûvala Skõt</i>	KR2	48
<i>Vèla Plãža</i>	KR1	11
<i>Vèli Dòk</i>	KR1	59
<i>Vèli Zid</i>	KR1	34
<i>Vìla Nirvãna</i> → <i>Fortìca</i>	KR1	14
<i>Vřh</i>	KR2	11
<i>Vršìna</i> (brdo)	KR1	30
<i>Vršìna</i> (ulica)	KR3	33
<i>Vrtìc</i> (naselje)	KR1	33
<i>Vrtìc</i> (ulica)	KR3	23
<i>Vrtìna</i>	KR2	12

TOPONIM	PREDIO	BROJ
<i>Za Grabröva</i> → <i>Zâd Grabröve</i>	KR2	36
<i>Za Grabrövo</i> → <i>Zâd Grabröve</i>	KR2	36
<i>Za Hrùsticu</i> (livade, nisko raslinje) → <i>Zahrùstica</i> (livade, nisko raslinje)	KR1	41
<i>Zâd Grabröve</i>	KR2	36
<i>Zad Kraljèvice</i> → <i>Zatakäle</i>	KR1	4
<i>Zâd Takäle</i> → <i>Zatakäle</i>	KR1	4
<i>Zahrùstica</i> (livade, nisko raslinje)	KR1	41
<i>Zahrùstica</i> (ulica)	KR3	34
<i>Zatakäle</i>	KR1	4
<i>Zrînjski Tr̃g</i> → <i>Pläca</i>	KR3	16
<i>Živica</i>	KR1	31
<i>Žlibîna</i> (kameniti teren, nisko raslinje)	KR2	8
<i>Žlibîna</i> (ulica)	KR3	36

Ispitanici

KRATICA	PREZIME I IME	BORAVIŠTE I GODINA ROĐENJA
BM	Burić, Marijan	Kraljevica, 1937.
DR	Davila, Rastko	Kraljevica, 1947.
GM	Gudac, Milanka	Kraljevica, 1967.
LI	Lukežić, Irvin	Rijeka, 1961.
MR	Mitić, Rude	Kraljevica, 1941.
MŽ	Mandekić, Želimir	Kraljevica, 1941.
PB	Pritchard, Boris	Rijeka, 1945.
PN	Plovanić, Nenad	Kraljevica, 1948.
WT	Welle, Tihana	Kraljevica, 1956.

Izvori

- BOG = Bogović, Mile. 2015. *Vinodol i njegova Crkva od Vinodolskog zakonika do naših dana*. Rijeka: Riječka nadbiskupija.
- CAR = Car, Ivona. 2021. Povijest župe Sv. Nikole Kraljevica do kraja 20. stoljeća. *Zbornik Kraljevice* 03. Ur. Toić, Radmila. Kraljevica: Udruga u kulturi „Stol”.
- GUD = Gudac, Zdravko (ur.). 1961. *Jubilej Narodne čitaonice Kraljevica 1861.-1961.* Rijeka: Narodni odbor čitaonice u Kraljevici.
- HIR = Hirc, Dragutin. 1996 (1891). *Hrvatsko primorje*. Rijeka: Tiskara Rijeka.
- KOS = Kosić, Mika. 1999 (1909). *Kraljevica-Porto re*. Kraljevica: Grad Kraljevica.
- LAS = Laszowski, Emilij. 1921. *Gorski kotar i Vinodol*. Zagreb: Matica hrvatska.
- LIK = Liković, Mijo. 1990. *Iz prošlosti Kraljevice (1790. – 1990.)*. Kraljevica: Župni ured Kraljevica.
- LUZ = Luzer, Josip. 2020. *Bakaračka toponimija*. Rijeka: Naklada Kvarner.
- MAN = Mandekić, Želimir. 2008. *Slijedom gospodarske prošlosti Kraljevice*. Kraljevica: vlastita naklada.
- MAN = Mandekić, Želimir. 2021. *Kraljevica-Porto Re-Almis*. Novi Vinodolski – Kraljevica: vlastita naklada – Naklada Kvarner.
- MAT = Matoš, Antun Gustav. 1912. *Refuli, Obzor*. Zagreb.
- MIH = Mihelčić, Stanislav. 2021. Od osnivanja zemljišnih knjiga k.o. Kraljevica, k.o. Bakrac, k.o. Šmrika, k.o. Dol godine 1901. do obnove novih zemljišnih knjiga 2001. *Zbornik Kraljevice* 03. Ur. Toić, Radmila. Kraljevica: Udruga u kulturi „Stol”.
- SAM = Samani, Salvatore. 1978. *Dizionario del dialetto fiumano*. Venezia – Roma: Associazione studi sul dialetto di Fiume.
- SLU = *Službene novine Grada Kraljevice*. Odluka o donošenju prostornog plana Grada Kraljevice, br. 8. Kraljevica, 8. 11. 2019.
- ŠEN = Šenoa, Milan. 2012. Prvi put na More. *Zbornik Kraljevice* 01. Ur. Toić, Radmila. Kraljevica: Udruga u kulturi „Stol”.
- ŠPE = Arčanin Špehar, Maja. 2016. Kraljevička kupališta i kupachi. *Zbornik Kraljevice* 02. Ur. Toić, Radmila. Kraljevica: Udruga u kulturi „Stol”.
- TOI = Toić, Radmila. 2012. Poduzetnički i politički projekti obitelji Polić. *Zbornik Kraljevice* 01. Ur. Toić, Radmila. Kraljevica: Udruga u kulturi „Stol”.
- VALJ = Valjato, Mato. 2012. Memoari. *Zbornik Kraljevice* 01. Ur. Toić, Radmila. Kraljevica: Udruga u kulturi „Stol”.

Mrežni izvori (MI)

- MI1 = *Frankopanski gradovi*. <https://frankopanskigradovi.ppmhp.hr/kraljevica/> (pristupljeno 3. veljače 2023.)

- MI2 = *Brodogradilište Kraljevica*. https://hr.wikipedia.org/wiki/Brodogradili%C5%A1te_Kraljevica (pristupljeno 11. kolovoza 2022.)
- MI3 = *Na plaži Oštro nedaleko Kraljevice kupaci uživaju još od davne 1892. Novi List od 3.8. 2020.* <https://www.novolist.hr/rijeka-regija/rijeka/na-plazi-ostro-nedaleko-kraljevice-kupaci-uzivaju-jos-od-davne-1892-godine-posjetili-smoje-i-mi/> (pristupljeno 22. rujna 2022.)
- MI4 = Kraljevica. *Wikipedia*. https://hr.wikipedia.org/wiki/Svjetionik_Rt_O%C5%A1tro_-_Kraljevica (pristupljeno 22. rujna 2022.)
- MI5 = Uvala Scott. *Lokalpatrioti*. <https://forum.lokalpatrioti-rijeka.com/viewtopic.php?f=196&t=3324&p=98620> (pristupljeno 23. travnja 2022.)
- MI6 = Krčki most. *Wikipedia*. https://hr.wikipedia.org/wiki/Kr%C4%8Dki_most (pristupljeno 16. veljače 2022.)
- MI7 = Turković, Vjekoslav. *Hrvatska enciklopedija*. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62786> (pristupljeno 8. svibnja 2023.)
- MI8 = Jurković, Marijan. *Hrvatska enciklopedija*. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/jurkovic-marijan> (pristupljeno 3. svibnja 2023.)
- MI9 = Strossmayer, Josip Juraj. *Hrvatska enciklopedija*. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/strossmayer-josip-juraj> (pristupljeno 7. svibnja 2023.)
- MI10 = Cihlar Nehajev, Milutin. *Hrvatska enciklopedija*. <https://enciklopedija.hr/clanak/cihlar-nehajev-milutin> (pristupljeno 11. lipnja 2023.)
- MI11 = Nazor, Vladimir. *Hrvatski biografski leksikon*. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/nazor-vladimir> (pristupljeno 18. veljače 2023.)
- MI12 = Arčanin, Vatroslav. *Hrvatski biografski leksikon*. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/arcanin-vatroslav> (pristupljeno 22. veljače 2023.)
- MI13 = Radić, Stjepan. *Hrvatski biografski leksikon*. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/radic-stjepan> (pristupljeno 30. veljače 2023.)
- MI14 = Preradović, Petar. *Hrvatska enciklopedija*. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/preradovic-petar> (pristupljeno 23. siječnja 2023.)
- MI15 = Radić, Antun. *Hrvatska enciklopedija*. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/radic-antun> (pristupljeno 30. veljače 2023.)
- MI16 = Žic, Igor. *Kraljevica (2 dio) Sušačka revija* br. 69. <http://www.klub-susacana.hr/revija/clanak.asp?Num=69&C=21> (pristupljeno 12. studenoga 2023.)

Kartografski izvori

GEO = <https://geoportal.dgu.hr/>

TOP = *Topografska karta 125000 361-1-3 Delnice 1-3 (Bakar)*. Vojnogeografski institut. 1977.

HAB = *Habsburg Empire, Cadastral Maps (XIX century)*. <https://mapire.eu/en/map/cadastral/?layers=3%2C4&bbox=1617580.0801050009%2C5663997.734037867%2C1629446.9287462744%2C5667341.854025343>

OSN = *Osnovna državna karta Rijeka 36 5E18-Fb. Mjerilo 1:5000*, Geodetska uprava SR Hrvatske-Zagreb, Geokarta Beograd 1970.

POM = *Pomorska karta Rijeka-Kvarnerić*, Nova izmjera i raniji podaci s dopunama do 1996. Mjerilo 1:100.000, Hidrografski institut Split.

SAL = Salvator, Ludwig. *Der Golf von Buccari Porto Re*. Prag, Druck und Verlag von Heinr. Mercy. 1871. (karta uz navedeno djelo)

Literatura

Arčanin Špehar, Maja. 2016. Kraljevička kupališta i kupači. *Zbornik Kraljevice* 02. Ur. Toić, Radmila. Kraljevica: Udruga u kulturi „Stol”.

Bašić, Martina. 2021. *Upitnik za LinGeH – Kraljevica* (u rukopisu).

Boerio, Giuseppe. 1829. *Dizionario del dialetto veneziano*. https://archive.org/details/bub_gb_Z6TGQeb-Xd4C/page/n9/mode/2up (pristupljeno 10. studenoga 2025.)

Bralić, Ivanka. 2014. *Čakavske besede moje i sih mojih z Šmrike i Kraljevice*. Kraljevica: Udruga u kulturi „Stol”.

Brozović Rončević, Dunja. 1997. Hidronimi s motivom vrelišta na povijesnom hrvatskom jezičnom području. *Folia onomastica Croatica*, 6, 1–40. <https://hrcak.srce.hr/178541> (pristupljeno 16. listopada 2025.)

Brozović Rončević, Dunja. 1999. Nazivi za blatišta i njihovi toponimijski odrazi u hrvatskome jeziku. *Folia onomastica Croatica*, 8, 1–44. <https://hrcak.srce.hr/180301> (pristupljeno 16. listopada 2025.)

Brozović Rončević, Dunja; Čilaš Šimpraga, Ankica; Vidović, Domagoj. 2011. Suvremena toponimija otoka Paga. *Toponimija otoka Paga*. Ur. Skračić, Vladimir. Zadar: Sveučilište u Zadru – Centar za jadranska onomastička istraživanja, 639–679.

Brozović Rončević, Dunja; Pronk, Tijmen. 2024. *Po šumama i gorama...: raznolikost i distribucija naziva za šumu u hrvatskim govorima*. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 28, 59–128. <https://doi.org/10.21857/mnlqgc381y> (pristupljeno 15. listopada 2025.)

Domić, Boris. 2012. Iz povijesti Ortopedske bolnice Kraljevica. *Zbornik Kraljevice* 01. Ur. Toić, Radmila. Kraljevica: Udruga u kulturi „Stol”.

Jelenović, Ive. 1973. Mikrotoponimija dobrinjskog područja na otoku Krku. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 3, 151–322. <https://hrcak.srce.hr/195376> (pristupljeno 16. listopada 2025.)

Jurić, Ante. 2007. Fonološki i morfološko-sintaktički kriteriji za bilježenje ugljanskih toponima. *Toponimija otoka Ugljana*. Ur. Skračić, Vladimir. Zadar: Sveučilište u Zadru – Centar za jadranska onomastička istraživanja, 333–343.

- Jurić, Ante. 2010. Toponimija Ista i Škarde. *Otoci Ist i Škarda*. Ur. Faričić, Josip. Zadar: Sveučilište u Zadru – Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije – Matica hrvatska Ogranak u Zadru – Hrvatsko geografsko društvo, 779–808.
- Jurić, Ante; Skračić, Vladimir. 2006. Suvremena toponimija. *Toponimija otoka Pašmana*. Ur. Skračić, Vladimir. Zadar: Sveučilište u Zadru – Centar za jadransku onomastička istraživanja, 117–126.
- Kobler, Giovanni. 1997. *Povijest Rijeke*, sv. 3. Opatija (prijevod izvornika *Memorie per la storia della liburnica città di Fiume* (1896.)).
- Kraljevica. // *Pomorska enciklopedija* sv. 4. 1978. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.
- Lukežić, Iva. 1990. *Čakavsko ikavsko-ekavski dijalekt*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
- Lukežić, Iva. 2012. *Zajednička povijest hrvatskih narječja 1. Fonologija*. Zagreb – Rijeka – Čavle: Hrvatska sveučilišna naklada – Filozofski fakultet u Rijeci – Katedra Čakavskoga sabora Grobnišćine.
- Lukežić, Iva; Zubčić, Sanja. 2007. *Grobnički govor XX. stoljeća (gramatika i rječnik)*. Rijeka: Katedra Čakavskoga sabora Grobnišćine.
- Luzer, Josip. 2018. *Bakarska toponimija*. Bakar: Grad Bakar.
- Mataija, Ivica. 2019. *Lička toponimija*. Doktorski rad. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- Matasović, Ranko; Ivšić Majić, Dubravka; Pronk, Tijmen. 2021. *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika. 2. svezak. O – Ž*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- Matasović, Ranko; Pronk, Tijmen; Ivšić, Dubravka; Brozović Rončević, Dunja, 2016. *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika. 1. svezak. A – Nj*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Moguš, Milan. 1963. *Upitnik za HJA – Kraljevica* (u rukopisu).
- Nežić, Ivana. 2019. O toponimima u oporukama lovranskoga notarskog ureda iz druge polovice 18. stoljeća. *Zbornik Lovranščine*, 6, 119–157.
- Puhmajer, Petar. 2018. Dvorac Nova Kraljevica: Prilozi za povijest gradnje i uređenja. *Ars Adriatica*, 8, 129–152.
- Ružić Barbić, Anton. 2004. *Bakaračke tunere*. Rijeka: Katedra Čakavskoga sabora „Ljubo Pavešić”.
- Skok, Petar. 1971. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knj. 1 (A – J)*. Zagreb: JAZU.
- Skok, Petar. 1972. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knj. 2 (K – poni1)*. Zagreb: JAZU.
- Skok, Petar. 1973. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knj. 3 (poni2 – Ž)*. Zagreb: JAZU.
- Skračić, Vladimir. 1996. *Toponimija vanjskog i srednjeg niza zadarskih otoka*. Split – Zadar: Književni krug – Matica hrvatska Ogranak Zadar.

- Skračić, Vladimir; Šprljan, Nataša. (uskoro). *Toponimija otoka Raba*.
- Skračić, Vladimir; Šprljan, Nataša. 2016. Semantička klasifikacija toponima na šibenskim otocima. *Toponimija šibenskog otočja*. Ur. Skračić, Vladimir. Zadar: Sveučilište u Zadru – Centar za jadranska onomastička istraživanja, 321–346.
- Starac, Ranko. 2006. Antička topografija Hrvatskog primorja. *Vinodolski zbornik*, 11, 73–84. <https://hrcak.srce.hr/332557> (pristupljeno 20. listopada 2024.)
- Šimunović, Petar. 2005. *Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šimunović, Petar. 2013. Predantički toponimi u današnjoj (i povijesnoj) Hrvatskoj. *Folia onomastica Croatica*, 22, 147–214.
- Šprljan, Nataša. 2013. Semantičko-motivacijska klasifikacija kornatskih toponima. *Toponimija kornatskog otočja*. Ur. Skračić, Vladimir. Zadar: Sveučilište u Zadru – Centar za jadranska onomastička istraživanja, 549–571.
- Šprljan, Nataša. 2017. Toponimija i govor otoka Rivnja. *Folia onomastica Croatica*, 26, 69–101. <https://hrcak.srce.hr/198706> (pristupljeno 20. listopada 2025.)
- Turković, Milan. 1938. *Autobiografija*. Sušak: vlastita naklada.
- Vajs, Nada 1982. Topografski apelativi romanskog podrijetla u toponimiji istočnog Jadrana. *Filologija*, 11, 297–328. <https://hrcak.srce.hr/157460> (pristupljeno 16. listopada 2025.)
- Vidović, Domagoj. 2016. Od Žene Glave do Nijemaca – o imenima hrvatskih naselja. *Hrvatski jezik*, 3, 1, 17–19. <https://hrcak.srce.hr/172112> (pristupljeno 14. listopada 2025.)
- Vidović, Domagoj. 2025. Pogled u toponimiju Vele Luke. *Lanterna*, 6, 9–17. <https://hrcak.srce.hr/331293> (pristupljeno 15. listopada 2025.)
- Vidović, Domagoj; Lončarić Mijo. 2015. Fonološki opis govora Kraljevice. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 19, 217–226.
- Vinja, Vojmir 1998. – 2004. *Jadranske etimologije: jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku I–III*. Zagreb: HAZU – Školska knjiga.
- Welle, Tihana (ur.). 2005. *Sih 110 let (1894.-2004.) HGD „Zvijezda Danica”*. Kraljevica – Rijeka: Adamić.

The toponymy of Kraljevica

Summary

This paper deals with 165 toponyms from the area of Kraljevica. The toponymic corpus was collected through field research and through the analysis of archival, bibliographic, and cartographic sources. All the data are presented on three toponymic maps (KR1 – western sector, KR2 – eastern sector, KR3 – urban area) and described, with sources indicated, in an equal number of toponymic tables. The introductory section provides an overview of the socio-historical, economic, cultural, and demographic processes that shaped the toponymy of Kraljevica, along with a brief description of the local dialect. The central part consists of a semantic and motivational classification of the toponyms. The paper includes toponymic maps and tables, as well as an alphabetical index of toponyms to facilitate easier reference.

Ključne riječi: Kraljevica, toponimija, semantičko-motivacijska klasifikacija

Keywords: Kraljevica, toponymy, semantic-motivational classification

